

آیا جزوه را از سایت ما دانلود کرده اید؟

کتابخانه الکترونیکی **PNUEB**

پیام نوری ها بشتابید

مزایای عضویت در کتابخانه **PNUEB**:

دانلود رایگان و نامحدود خلاصه درس و جزوه

دانلود رایگان و نامحدود حل المسائل و راهنما

دانلود کتابچه نمونه سوالات دروس مختلف پیام نور با جواب

WWW.PNUEB.COM

کتابچه نمونه سوالات چیست:

سایت ما **افتخار** دارد برای اولین بار در ایران توانسته است کتابچه نمونه سوالات تمام دروس پیام نور که هر یک حاوی تمامی آزمون های برگزار شده پیام نور (تمامی نیمسالهای موجود **فتی الامکان** با **جواب**) را در یک فایل به نام کتابچه جمع آوری کند و هر ترم نیز آن را آپدیت نماید.

مراحل ساخت یک کتابچه نمونه سوال

(برای آشنایی با زحمت بسیار زیاد تولید آن در هر ترم):

دسته بندی فایلها - سرچ بر اساس کد درس - پاسباندن سوال و جواب - پیدا کردن یک درس در نیمسالهای مختلف و پاسباندن به کتابچه همان درس - پاسباندن نیمسالهای مختلف یک درس به یکدیگر - وارد کردن اطلاعات تک تک نیمسالها در سایت - آپلود کتابچه و فیلدی موارد دیگر..

همچنین با توجه به تغییرات کدهای درسی دانشگاه استثنائات زیادی در ساخت کتابچه بوجود می آید که کار ساخت کتابچه را بسیار پیچیده می کند.

WWW.PNUEB.COM

بسم الله الرحمن الرحيم

نام درس: اصول علم اقتصاد
رشته های : علوم اجتماعی و کتابداری
منبع درس: کلیات علم اقتصاد

نوشته: جمشید پژویان، فرهاد خداداد کاشی و یگانه موسوی

چهرمی

انتشارات دانشگاه پیام نور

Payam Noor University Ebook

تعداد واحد: ۳

.....کتابخانه الکترونیک پیام نور.....

تہیہ کنندہ : دکتر محمد لشکری

استادیار دانشگاه پیام نور - مرکز نیشابور

فصولی که باید مطالعه شود

عبارتند از:

۱۰، ۹، ۸، ۷، ۶، ۵، ۴، ۳، ۲، ۱

۱۸، ۱۷، ۱۴، ۱۳، ۱۲

هدف این درس

هدف این درس آشنا ساختن دانشجویان با مکانیزم، عملکردها و ساختهای اقتصادی و نیز مطالعه نظریات و تئوریهای گوناگون اقتصادی است.

فصل اول

تاریخچه مختصری از شکل گیری علم اقتصاد و مکاتب اقتصادی

Payam Noor University Ebook

طرح درس

- ۱- مکتب مر کانتیلیسم
- ۲- مکتب فیزیو کراتها
- ۳- مکتب کلاسیک
- ۴- مکتب تاریخی
- ۵- مکتب سوسیالیسم
- ۶- مکتب نئو کلاسیک
- ۷- مکتب کینزینها
- ۸- مکتب کینزینهای جدید

هدف کلی

هدف کلی فصل اول آشنایی
دانشجویان با شکل گیری علم
اقتصاد و تفکر اصلی مکاتب
اقتصادی است.

هدفهای رفتاری

- ۱- آشنایی با چگونگی شکل گیری علم اقتصاد و استقلال آن از سایر علوم.
- ۲- آشنایی با علل پیدایش مکاتب مختلف اقتصادی
- ۳- بیان تفکر و نظرات مکاتب مختلف اقتصادی

۱-۱ مقدمه

تا قبل از قرن ۱۳ میلادی تمام بحثهای اجتماعی از جمله اقتصاد از دیدگاه اخلاق بررسی می شد. افلاطون: ثروت و فضیلت به دو کفه ترازو می مانند که هرگاه یک کفه سنگین تر شود، پایین می آید و دیگری بالا خواهد رفت.

در این فصل مکاتب مهم اقتصادی به ترتیب شکل گیری بررسی می شود.

۱-۲ مکتب مرکانتیلیسم

قرن ۱۳ تا قرن ۱۸

تمام کشورها نسخه ثابت درد خود را در دریافت سه قلم دارو می دانستند:

۱- کسب طلا و نقره از هر مسیر ممکن

۲- افزایش ثروت و قدرت دولت مرکزی

۳- مداخله مستقیم دولت در امور اقتصادی و کنترل آن

فراموشی ارزشهای اخلاقی

۳-۱ مکتب فیزیو کراتها (طبیعیون)

قرن ۱۸

بنیان گذار مکتب : فرانسوا کنه

خداوند قوانین و نظم جهانی را آفریده،
خود نظامی طبیعی برای فعالیتهای بشر
ایجاد کرده است.

تأکید بر آزادی نوع بشر در فعالیتهای اجتماعی

Payam-Noor University Ebook

۴-۱ مکتب کلاسیک

قرن ۱۸ و ۱۹

بنیان گذار مکتب : آدام اسمیت

نام کتاب : ثروت ملل

نظام حاکم بر بازار و عملکرد قیمتها قادر خواهد بود
تعادل عمومی اقتصاد را ایجاد نماید

تأکید بر نفع شخصی و عدم دخالت دولت در اقتصاد

سایر نظریه پردازان کلاسیک: ژان باتیست سی

Payam Noor University Education

۵-۱ مکتب تاریخی

قرن ۱۹

بنیان گذار مکتب : فردریش لیست

انتقاد به مکتب کلاسیک:

- ۱- نظامات و قواعد مربوط به اجتماع بشری در حال تغییر و تحول است. بنابراین قوانین اقتصادی جهان شمول و ازلی نیستند.
- ۲- کلاسیکها انسان را تک بعدی می دانند (نفع شخصی) در صورتی که انسان نیاز به نوع دوستی و محبت و معنویت هم دارد.

تأکید بر :

۱- قطع واسطه گران بین مصرف کننده و تولید کننده

۲- حذف سود سرمایه داری

۳- مالک شدن کارگران در ابزار تولید

۶-۱ مکتب سوسیالزم

قرن ۱۹

بنیان گذار مکتب : کارل مارکس

نام کتاب : سرمایه

- از درون مکتب تاریخی سوسیالیزم به وجود آمد
- منتقد نظام سرمایه داری
- پیش بینی صحیح بحرانهای اقتصادی سالهای آتی
- تضاد درونی نظام سرمایه داری
- استثمار نیروی کار

Payam Noor University Ebook

۷-۱ مکتب نئو کلاسیک

قرن ۱۹

اقتصاددانان مکتب نئو کلاسیک:

۱- استانیلی جونز، ۲- کارل منگر، ۳- لئون والراس،

۴- کارل منگر، ۵- آلفرد مارشال

این مکتب مکتب کلاسیک تعدیل شده است.

انسان با حداقل تلاش در جستجوی حداکثر کردن منفعت و سود است.

شاخه های مکتب نئو کلاسیک:

۱- مکتب ریاضی، ۲- مکتب تفکر روانی (مکتب اتریشی)

۱-۸ مکتب کینزینها

قرن ۱۹

بنیان گذار مکتب : جان مینارد کینز

نام کتاب : تئوری عمومی اشتغال، پول و بهره

- نجات نظام سرمایه داری از بحران دهه ۱۹۳۰

- طرف داری از دخالت دولت و ایجاد تقاضا

- تعادل اقتصاد در اشتغال ناقص

- انقلاب کینزی

Payam Noor University Ebook

۹-۱ مکتب کینزینهای جدید

قرن ۱۹ و ۲۰

بنیان گذاران مکتب :

فرانکو مودیگلیانی و جیمز توبین

- بازار و اقتصاد آزاد ثبات ذاتی ندارد.
سیاستهای ارشادی دولت و مداخله او تأثیر
به سزایی در حل مشکل عدم تعادل دارد.

۱۰-۱ مکتب پولیون

قرن ۲۰

بنیان گذار مکتب : میلتنون فریدمن

- اقتصاد بازار آزاد به طور ذاتی بی ثبات است.
- پول یکی از مهمترین متغیرهای تأثیر گذار اقتصادی است.
- سیاستهای مداخله گرایانه دولت تنها موجب وخامت امور اقتصادی می شود.

۱۱-۱ مکتب کلاسیک‌های جدید یا انتظارات

عقلایی

بنیان‌گذاران مکتب :

رابرت لوکاس و تماس سارجنت

- اقتصاد بازار آزاد به طور ذاتی باثبات و بحران‌های اقتصادی کوتاه مدت و زود گذر است.
- مردم در برخورد با وقایع اقتصادی از تمام اطلاعات موجود و قابل دسترس استفاده می‌کنند. بنابر این سیاست‌های دولت خنثی می‌شود.
- پول تنها وسیله مبادله است و بر متغیرهای واقعی اقتصاد تأثیری ندارد.

۱۲-۱ مکتب پست کینزین

- اقتصاد گرایشی برای خود اصلاح گری ذاتی ندارد.
- دخالت در اقتصاد غیر قابل انکار است.
- فرض وجود رقابت کامل غیر واقعی است.
- پول یک عامل و یک متغیر اقتصادی صرف است ولی یک عامل بسیار مهم اساسی است.
- سیاستهای درآمدی و برنامه ریزی به عنوان سیاستهای مکمل سیاستهای ارشادی دولت باید به کار گرفته شود.

پایان فصل اول

فصل دوم

روش و ابزار تحلیل اقتصادی

Payam Noor University Ebook

طرح درس

۱- زمینه تفکر اقتصادی

۲- تعریف علم اقتصاد

۳- منحنی امکانات تولید

۴- طبقه بندی علم اقتصاد

۵- ابزار تحلیل اقتصادی

هدف کلی

هدف کلی فصل دوم آشنایی
دانشجویان با مفهوم ، زمینه
های فکری، تعریف ، اهمیت ،
کاربرد علم اقتصاد در زندگی
روزمره و طبقه بندی این علم
است.

هدفهای رفتاری

- ۱- آشنایی با مسأله کمیابی
- ۲- آشنایی با تعریف علم اقتصاد
- ۳- آشنایی با منابع تولیدی و روش فنی تولید
- ۴- آشنایی با کالاهای سرمایه ای و مصرفی
- ۵- آشنایی با منحنی امکانات تولیدی

۱-۲ مقدمه

علت پیدایش علم اقتصاد عبارتست از:

۱- محدود بودن امکانات و منابع در دسترس بشر

۲- نا محدود بودن نیازها و خواسته های بشر

Payam Noor University Ebook

۲-۲ زمینه تفکر اقتصادی

به اعتقاد برخی از علمای اقتصاد علم اقتصاد دانش حس عام است.

زمینه های تفکر اقتصاددانان عبارتست از:

۱- کمیابی: هرچیزی را به هر اندازه که می خواهیم نداریم.

۲- انتخاب: به علت محدودیت امکانات و نامحدود بودن

نیازها مجبوریم دست به انتخاب بزنیم.

Payam Noor University Ebook

PNUeb

- ۳- هزینه فرصت: فرصت یا فایده از دست رفتن بهترین انتخاب به جای انتخاب مزبور با صرف همان منابع و زمان
- ۴- نهایی گرایی: تولید کنند تمایل دارد فایده و هزینه آخرین واحد محصول را بداند.
- ۵- بازارهای کارآمد: فرصتهای سود آور در بازار کم است.

۲-۳ تعریف علم اقتصاد

اقتصاد دانش چگونگی انتخاب مردم و جامعه است برای به کارگیری منابع برای تولید کالاها و خدمات و توزیع آنها بین افراد جامعه برای مصرف

سوالات اساسی که هر نظام اقتصادی با آن
مواجه است

- ۱- چه کالاها و خدماتی باید تولید شود؟
- ۲- از هر کدام از کالاها و خدماتی چقدر باید
تولید شود؟
- ۳- کالاها و خدمات چگونه باید تولید شود؟
- ۴- کالاها و خدمات چگونه باید توزیع شود؟

نظام بازار آزاد یا سرمایه داری
در این نظام مکانیسم قیمتها به
سوالات اساسی پاسخ می دهد.
در این نظام هیچگونه دخالتی
وجود ندارد.

Payam Noor University Ebook

نظام اقتصاد مختلط

در این نظام هم بخش خصوصی و هم دولت فعالیت دارند.

دولت نقش کنترل کننده و ناظر را هم دارد.
مکانیسم قیمتها همراه با برنامه ها و تصمیمات
دولت به سوالات اساسی پاسخ می دهد.

نظام اقتصادی اکثر کشورهای جهان نظام
مختلط است.

نظام اقتصاد متمرکز

- در این نظام دولت بیشترین فعالیت دارند.
- دولت نقش اساسی در تولید و توزیع دارد.
- در این نظام کمیته برنامه ریزی مرکزی به سؤالات اساسی پاسخ می دهد.

نظام اقتصاد اسلامی

- در این نظام در چارچوب شرع و دستورالعمل های موجود به سوالات اساسی پاسخ داده می شود.

مثال:

- تولید مشروبات الکلی حرام است.

- تولید گندم واجب و ضروری است.

۲-۴ منحنی امکانات تولید

مکان هندسی ترکیبات مختلفی از
دو کالا است که می توانند در یک
اقتصاد در یک دوره زمانی معین ،
در شرایط حداکثر کارایی و اشتغال
کامل منابع تولید شوند.

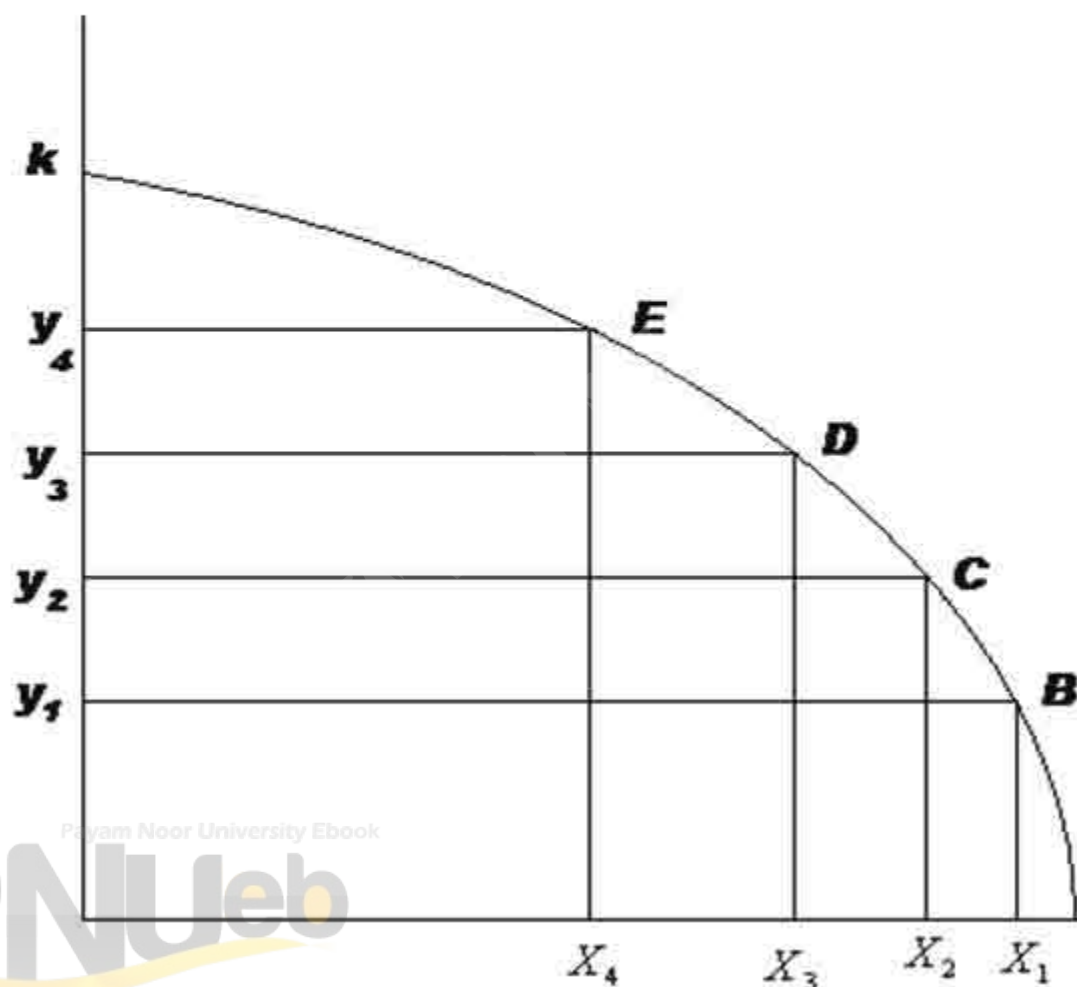
Payam Noor University Ebook

PNUeb

.....کتابخانه الکترونیک پیام نور.....

۱- منحنی امکانات تولید در فضای دو کالایی نمودار

میزان تولید غذا (\bar{y})

میزان تولید پوشاک (\bar{x})

Payam Noor University Ebook

PNUweb

.....کتابخانه الکترونیک پیام نور.....

قانون بازدهی نزولی

در هر مرحله از تولید هر کارگر
اضافی میزان کمتری از کارگر
قبلی به محصول می افزاید.

Payam Noor University Ebook

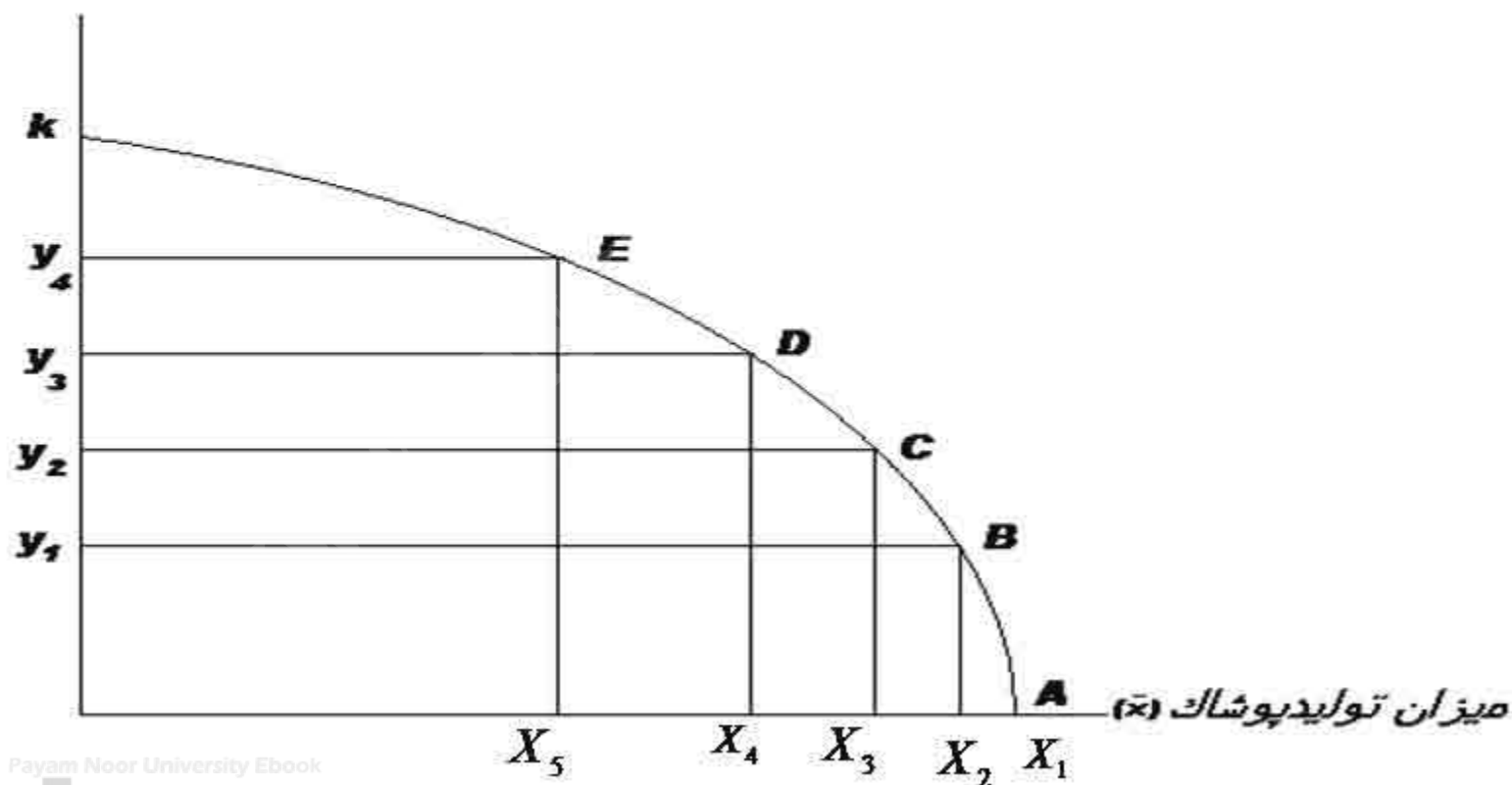
نرخ نهایی جانشینی

قدر مطلق شیب منحنی امکانات تولید، نرخ نهایی تبدیل (MRT) نام دلرد و برابر است با:

$$MRT_{xy} = \left| \frac{\Delta X}{\Delta Y} \right|$$

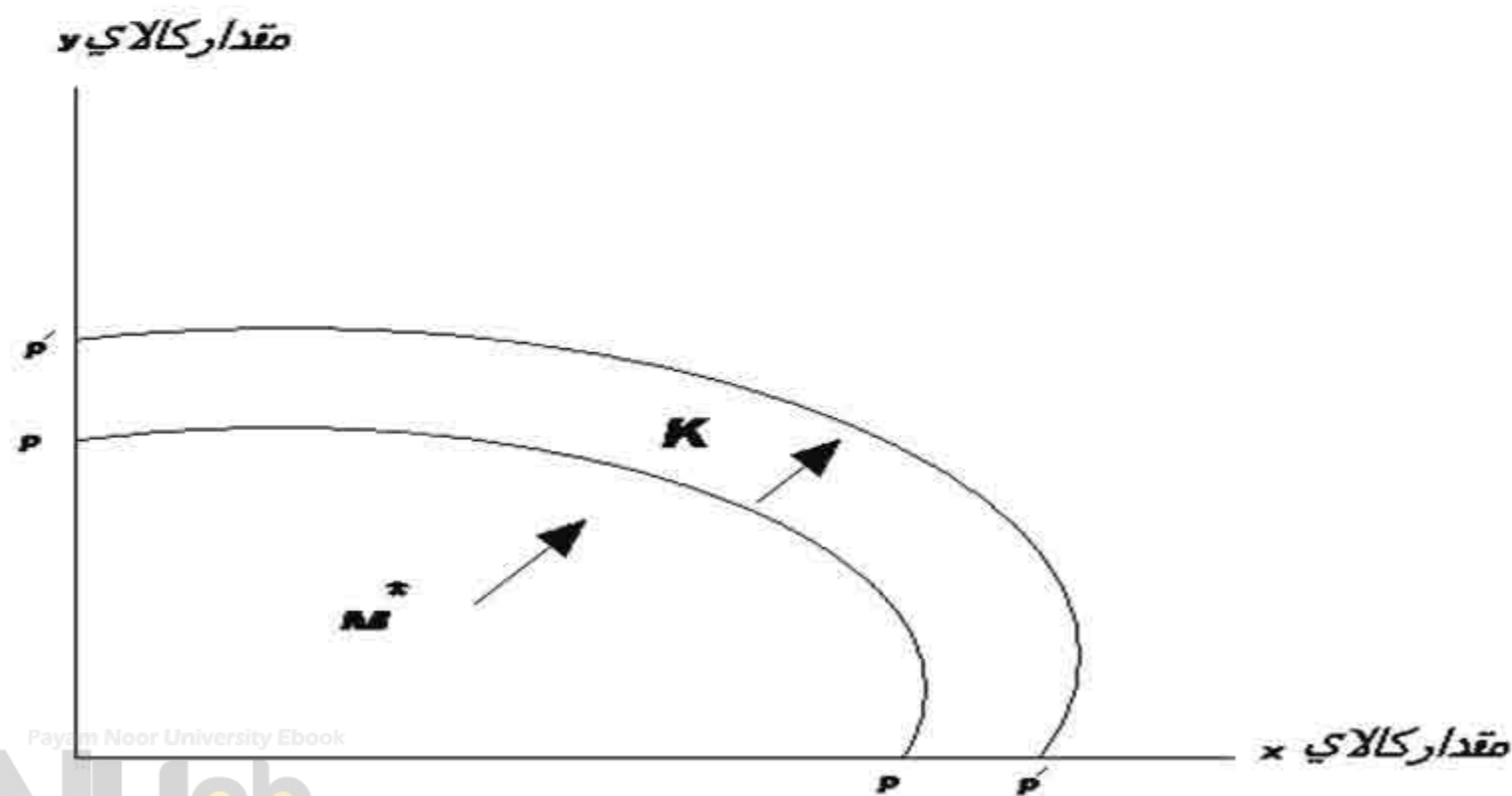
نمودار ۲- نزولی بودن نرخ نهایی جانشینی

میزان تولید غذا (\bar{y})

Payam Noor University Ebook

نمودار ۴- انتقال منحنی امکانات تولید

Payam Noor University Ebook

انتقال منحنی امکانات تولید

انتقال منحنی امکانات تولید از سه طریق امکان پذیر است:

۱- افزایش فیزیکی منابع تولیدی مثل کشف منابع، مساحت و معادن جدید، افزایش نیروی کار و ذخیره سرمایه، افزایش زمینهای زراعی در اثر کار و تصحیح زمینهای غیر قابل کشت.

۲- پیشرفت تکنولوژی

۳- تخصیص مجدد منابع

۵-۲ طبقه بندی علم اقتصاد

نوع اول طبقه بندی :

۱- اقتصاد اثباتی: به توصیف واقعیتها ، رفتارها و عملکرد اقتصاد می پردازد.

۲- اقتصاد دستوری: شامل نظریه ها و توصیه هایی است که بر پایه قضاوتهای ارزشی و اصول اخلاقی قرار دارد.

Payam Noor University Ebook

PNUeb

۵-۲ طبقه بندی علم اقتصاد

نوع دوم طبقه بندی

به طور سنتی علم اقتصاد به دو شاخه بزرگ تقسیم می شود:

۱- اقتصاد خرد: به بررسی رفتار و تصمیمات اقتصادی مربوط به افراد، خانوارها، بنگاهها و بازارها می پردازد.

۲- اقتصاد کلان: به بررسی عملکرد اقتصاد به طور کلی می پردازد.

جریان دوری درآمد

ویژگی های اقتصاد بسیار ساده عبارتست از:

- ۱- شامل دو واحد اقتصادی، خانوارها و بنگاههاست.
- ۲- پس انداز وجود ندارد.
- ۳- دولت وجود ندارد.
- ۴- اقتصاد بسته است.
- ۵- معاملات بین بنگاهها وجود ندارد.

جریان دوری درآمد

۶-۲ ابزار تحلیل اقتصادی

ابزارهای تحلیل اقتصادی عبارتند از:

۱- نظریه

۲- آمار

۳- آزمون

۴- اعداد شاخص

۵- متغیرهای پولی و واقعی

۶- اندازه گیری تغییرات متغیرهای اقتصادی

۷- مفهوم تعادل

۱- نظریه

نظریه یا تئوری اقتصادی، بیان یا مجموعه ای از بیانات در خصوص علل و اثرات عملکردها و عکس-العملها در زندگی انسانها است.

ساخت نظریه

برای ساخت نظریه چهار قدم زیر برداشته می شود:

۱- تعریف اصول مسلم نظریه

۲- مشاهده واقعیت ها

۳- بیان فرضیه

۵- آزمون فرضیه ها

الگوی اقتصادی

بیان قراردادی نظریه (تئوری) را
الگوی اقتصادی می گویند.

۲-آمار

داده های آماری دو نوع هستند:

۱- داده های سری زمانی : نتیجه اندازه گیری یک متغیر در زمانهای مختلف

۲- داده های سری مقطعی : نتیجه اندازه گیری یک متغیر در مقطع زمانی خاص بر حسب طبقه بندی هایی مانند گروههای درآمدی ، سنی، شغلی

۳- آزمون

در اقتصاد به روش تجربی
فرضیه ها از طریق روشهای
آماري و اقتصادسنجی آزمون
می شود.

۴- اعداد شاخص

آمار مربوط به متغیری را نسبت به ارزش همان متغیر در سال پایه بیان می کند.

به عنوان مثال شاخص قیمت نقره در سال ۱۹۷۰ نسبت به سال ۱۹۶۰ به صورت زیر محاسبه می شود:

$$10/177$$

$$\frac{10}{177} \times 100 = 76/193$$

۴/۹۱

Payan University Ebook

۵- متغیرهای پولی و واقعی

متغیرهای پولی بدون توجه به سطح قیمتها مورد بررسی قرار می گیرند.

متغیرهای واقعی مقایسه متغیرهای پولی در ارتباط با شاخص قیمتها است.

مزد پولی

مزد پولی

_____ = مزد واقعی

_____ = مزد واقعی

شاخص قیمتها

شاخص هزینه زندگی

۶- اندازه گیری تغییرات متغیرهای

اقتصادی (محاسبه نرخ رشد)

نرخ رشد یک متغیر درصد تغییرات آن متغیر در یک دوره زمانی معین است.

$$\text{نرخ رشد } X = \frac{X_2 - X_1}{X_1} \times 100\%$$

۷- مفهوم تعادل

در علم فیزیک هرگاه برآیند نیروهای وارد بر جسم صفر باشد، جسم در حالت تعادل قرار دارد.

اولین بار مفهوم تعادل توسط پل ساموئلسون وارد علم اقتصاد شده است.

در اقتصاد زمانی در تعادل است که برآیند نیروهای متضاد صفر باشد.

مثال: وقتی عرضه با تقاضا برابر باشد بازار در تعادل است.

پایان فصل دوم

بخش دوم

اقتصاد خرد

فصل سوم

تقاضا و عرضه

طرح درس

- ۱- تقاضای مصرف کننده
- ۲- تقاضا و مفهوم مطلوبیت
- ۳- عوامل مؤثر بر تقاضا
- ۴- کالای جانشین، کالای پست و کالای معمولی
- ۵- اثر درآمدی و اثر جانشینی
- ۶- عوامل مؤثر بر تقاضا
- ۷- عرضه بنگاه

هدف کلی

هدف کلی فصل سوم آشنایی
دانشجویان با تقاضا و عرضه
ستاده و عوامل مؤثر بر آنها است.

هدف‌های رفتاری

۱- آشنایی با ساختار تقاضا و مفهوم مطلوبیت

۲- آشنایی با عوامل مؤثر بر تقاضا

۳- آشنایی با کالای جانشین، کالای پست و کالای معمولی

۴- آشنایی با اثر درآمدی و اثر جانشینی

۵- آشنایی با عوامل مؤثر بر تقاضا

۱-۳ مقدمه

در بازار در دو جا خانوارها و بنگاهها با یکدیگر
روبرو می شوند:

۱- در بازار عوامل تولید (نهاده ها)

۲- در بازار کالاها و خدمات (ستاده ها)

۲-۳ تقاضای مصرف کننده

مصرف کننده از مصرف کالاها و خدمات رضایت
خاطری به دست می آورد که در اقتصاد آن را
مطلوبیت می نامیم.

- هدف مصرف کننده : حداکثر کردن مطلوبیت
- مطلوبیت یک مفهوم ذهنی و غیر قابل اندازه
گیری است.

۱-۲-۳ عوامل مؤثر بر تقاضای مصرف کننده

عوامل مؤثر بر تقاضای مصرف کننده عبارتند از:

۱- قیمت کالای مورد نظر

۲- درآمد مصرف کننده

۳- قیمت کالاهای مرتبط

۴- سلیقه و ترجیحات مصرف کننده

۵- انتظارات

۱- قیمت کالای مورد نظر

با فرض ثابت بودن سایر عوامل
مقدار تقاضای یک کالا با قیمت آن
رابطه معکوس دارد و به این رابطه
معکوس **قانون تقاضا** می گویند.

Payam Noor University Ebook

۲- درآمد مصرف کننده

درآمد مصرف کننده حاصل تمام دریافتیهای او در یک دوره زمانی معین است.

تقاضای مصرف کننده برای کالای نرمال (معمولی) با درآمد رابطه مستقیم دارد.

تقاضای مصرف کننده برای کالای پست با درآمد رابطه معکوس دارد.

۴- سلیقه و ترجیحات مصرف کننده

- سلیقه و ترجیحات مصرف کننده از طرز تفکر وی، آداب و رسوم و فرهنگ جامعه شکل می گیرد.

- سلیقه همه مصرف کنندگان یک جور نیست.

- اگر سلیقه مصرف کننده در جهت مصرف بیشترین کالای خاص مانند نمک ید دار تغییر کند با فرض ثابت بودن سایر عوامل تقاضا برای آن کالا افزایش می یابد.

۳- قیمت کالاهای مرتبط

کالاهای مرتبط دو گروه هستند:

۱- کالاهای رقیب یا جانشین: کالاهایی که می توان به جای کالای مورد نظر استفاده کرد.

تقاضا برای کالای مورد نظر با قیمت کالای جانشین رابطه مستقیم دارد.

۲- کالاهای مکمل: کالاهایی هستند که به همراه کالای مورد نظر مصرف می شوند.

تقاضا برای کالای مورد نظر با قیمت کالای مکمل رابطه معکوس دارد.

۵- انتظارات

اگر مصرف کننده انتظار افزایش
قیمت کالای مورد نظر را در
آینده داشته باشد در حال حاضر
بیشتر تقاضا خواهد کرد و بر عکس.

۳-۲-۲ قانون تقاضا

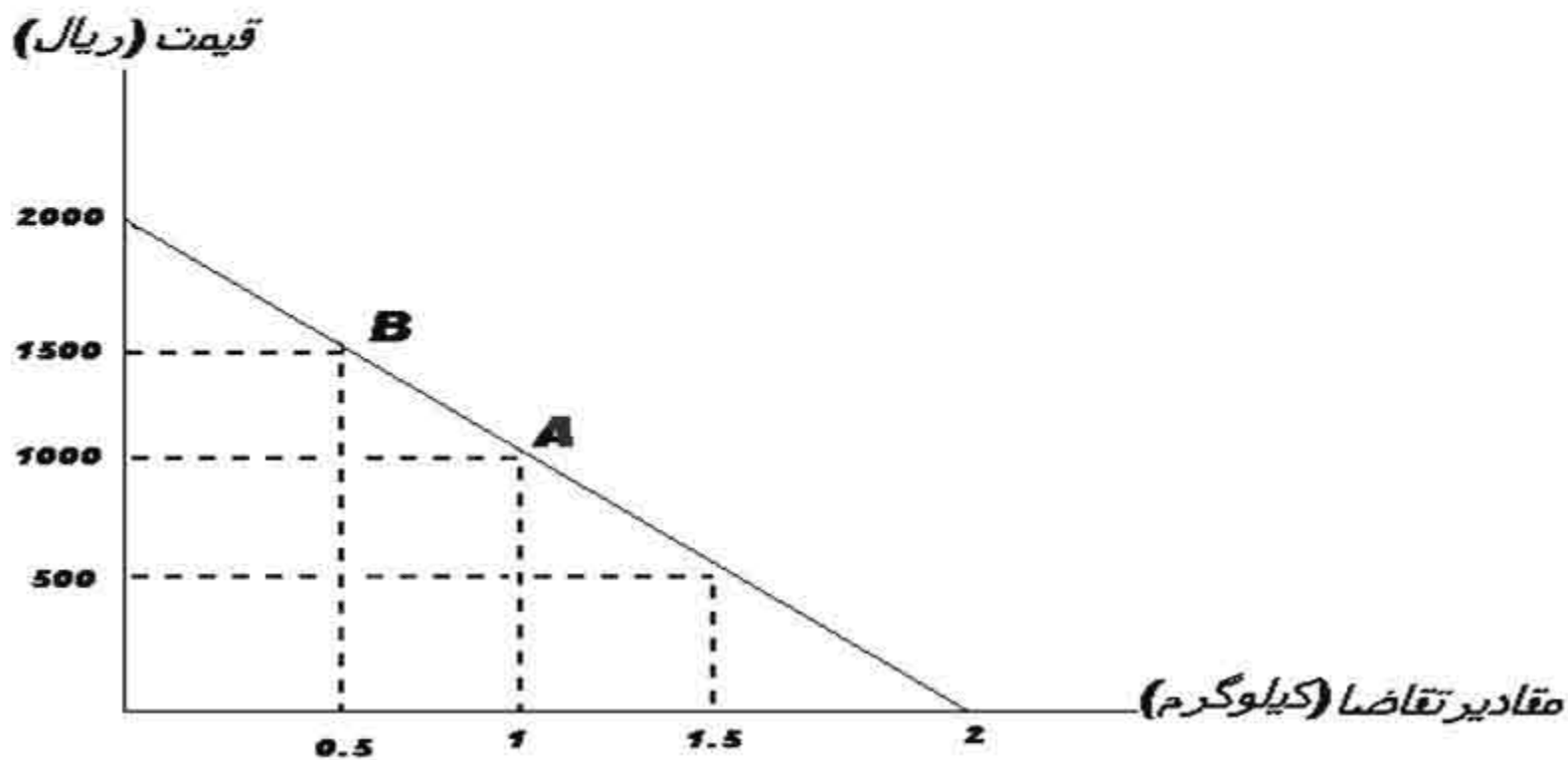
با فرض ثابت بودن سایر عوامل
مقدار تقاضای یک کالا با قیمت آن
رابطه معکوس دارد و به این رابطه
معکوس قانون تقاضا می گویند.

جدول تقاضا: تقاضای مصرف کننده را در برابر قیمتهای مختلف نشان می دهد

قیمت هر کیلو گرم شکر (ریال)	مقدار تقاضای شکر در یک ماه (کیلو گرم)
۰	۲
۵۰۰	۵/۱
۱۰۰۰	۱
۱۵۰۰	۵/۰
۲۰۰۰	۰
۲۵۰۰	۰
۳۰۰۰	۰

Payam Noor University Ebook

نمودار تقاضا

Payam Noor University Ebook

اثر جانشینی

با افزایش قیمت کالای مورد نظر (شکر) با فرض ثابت بودن سایر عوامل مصرف کننده به سمت خرید بیشتر کالای جانشین شکر (قند) می رود با این تغییر تقاضا اثر جانشینی

می گویند.

اثر درآمدی

با فرض ثابت بودن سایر عوامل از جمله درآمد مصرف کننده با افزایش قیمت شکرگویی قدرت خرید مصرف کننده کاهش می یابد لذا تقاضا برای کای معمولی کاهش و برای کالای پست افزایش می یابد به این تغییر تقاضا اثر درآمدی

می گویند.

قانون نزولی بودن مطلوبیت نهایی

مصرف هر واحد اضافی از یک کالا برای
مصرف کننده ارزش کمتری دارد و لذا وی
برای واحدهای اضافی و بیشتر از یک کالا
حاضر به پرداخت قیمت پایین تر و کمتر
است. به همین دلیل X_1, X_2, X_3, X_4 شیب منحنی تقاضا
منفی (نزولی) است.

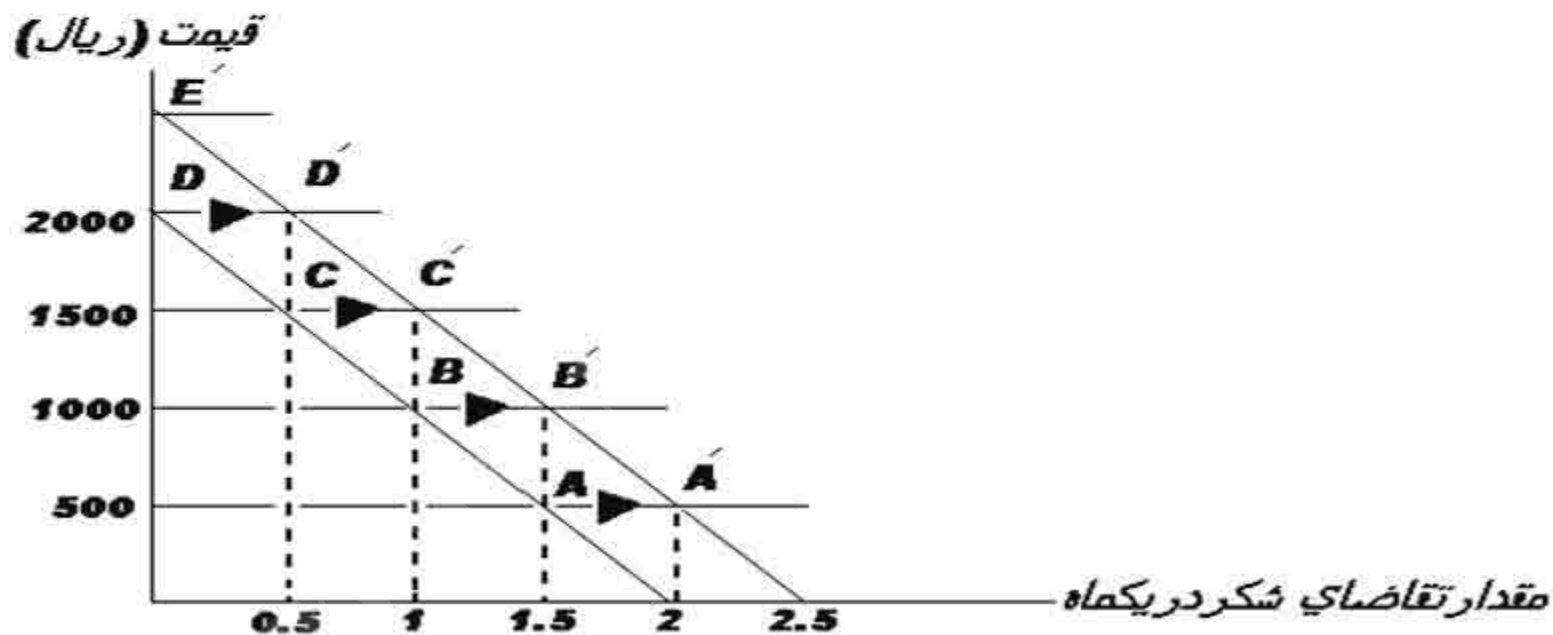
انتقال منحنی تقاضا

با فرض ثابت بودن قیمت کالای مورد نظر هر کدام از عوامل دیگر مؤثر بر تقاضای مصرف کننده (درآمد مصرف کننده، قیمت کالاهای مرتبط، سلیقه و ترجیحات مصرف کننده و انتظارات) که تغییر کنند منحنی تقاضای مصرف کننده جا به جا می شود جهت جا به جایی بستگی به نوع تغییر عامل متغیر دارد.

جدول ۲ انتقال منحنی تقاضای شکر به علت تغییر قیمت قند

مقدار تقاضای شکر بعد از افزایش قیمت قند (کیلو گرم)	مقدار تقاضای شکر قبل از افزایش قیمت قند (کیلو گرم)	قیمت هر کیلو گرم شکر (ریال)
۵/۲	۲	۰
۲	۵/۱	۵۰۰
۵/۱	۱	۱۰۰۰
۱	۵/۰	۱۵۰۰
۵/۰	۰	۲۰۰۰
۰	۰	۲۵۰۰
۰	۰	۳۰۰۰

نمودار ۲ جا به جایی منحنی تقاضای شکر به علت افزایش قیمت قند

۳-۳ عرضه بنگاه

عرضه حاصل رفتار تولید کننده است

هدف تولید کننده: حداکثر کردن سود است

۱-۳-۳ عوامل مؤثر بر عرضه بنگاه

عوامل مؤثر بر عرضه بنگاه عبارتند از:

۱- قیمت کالای مورد نظر

۲- هزینه های بنگاه

۳- انتظارات

۱- قیمت کالای مورد نظر

با فرض ثابت بودن سایر عوامل

مقدار عرضه یک کالا با قیمت آن

رابطه مستقیم دارد و به این رابطه

مستقیم **قانون عرضه** می گویند.

۲- هزینه های تولید بنگاه

هزینه های تولید بنگاه به
مقدار عوامل تولید به کار
رفته در تولید، قیمت آنها و

تکنولوژی بستگی دارد.

تکنولوژی

عبارت از روشهای شناخته شده برای ترکیب عوامل تولید مختلف به منظور تولید یک کالای خاص است.

رابطه بین عرضه و هزینه های تولید بنگاه

بین عرضه

و

هزینه های تولید بنگاه

رابطه معکوس برقرار است.

۳- انتظارات

اگر تولید کننده انتظار افزایش
قیمت کالای مورد نظر را در
آینده داشته باشد در حال حاضر
کمتر عرضه خواهد کرد و برعکس

Payam Noor University Ebooks

PNUeb

۲-۲-۳ قانون عرضه

با فرض ثابت بودن سایر عوامل

مقدار عرضه یک کالا با قیمت آن

رابطه مستقیم دارد و به این رابطه

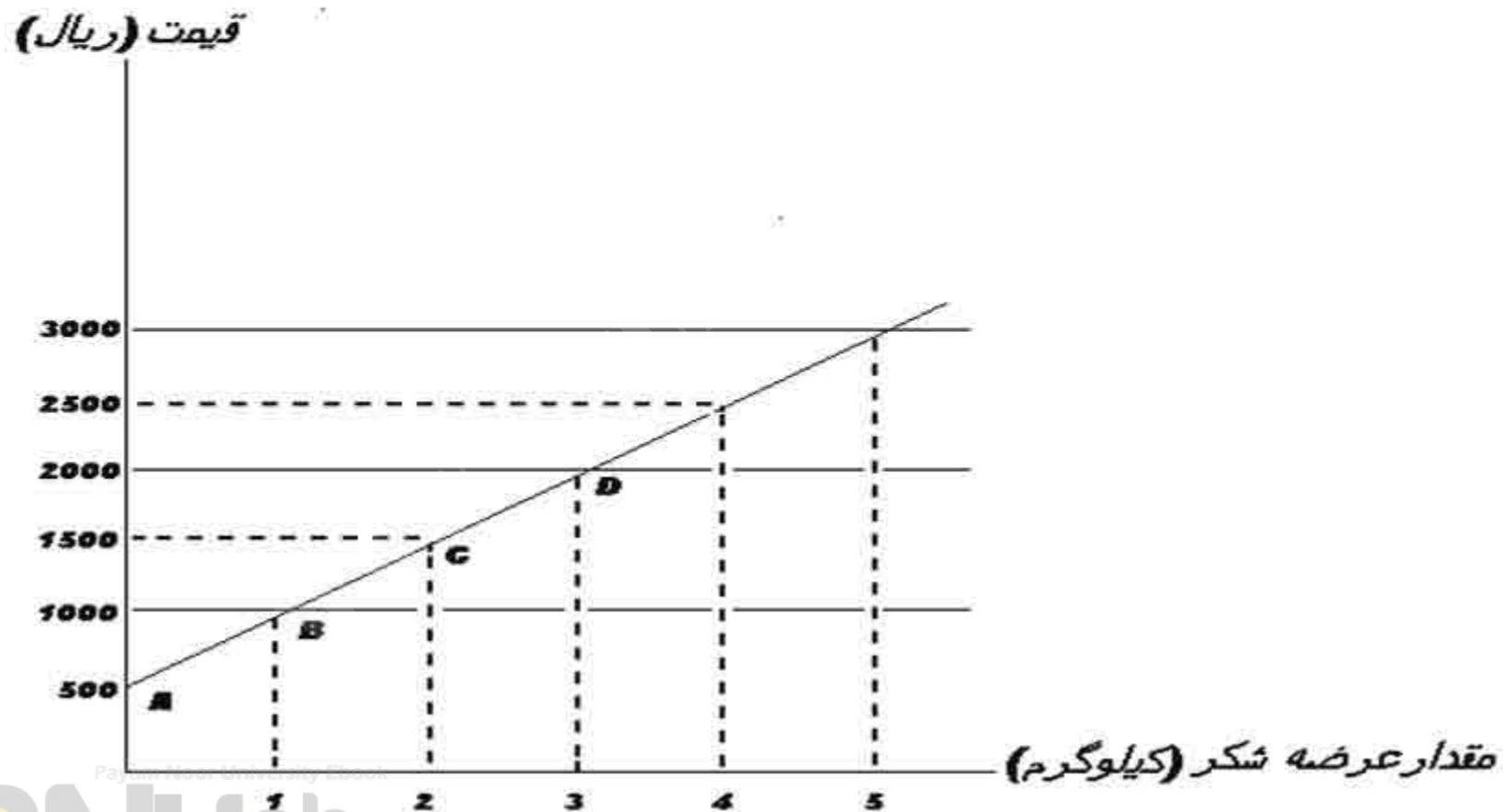
مستقیم قانون عرضه می گویند.

جدول عرضه: عرضه تولیدکننده را در برابر قیمتهای مختلف نشان می دهد

مقدار عرضه شکر در یک ماه (کیلو گرم)	قیمت هر کیلو گرم شکر (ریال)
۰	۵۰۰
۱	۱۰۰۰
۲	۱۵۰۰
۳	۲۰۰۰
۴	۲۵۰۰
۵	۳۰۰۰

Payam Noor University Ebook

نمودار عرضه

انتقال منحنی عرضه

با فرض ثابت بودن قیمت کالای مورد نظر هر کدام از عوامل دیگر مؤثر بر عرضه تولیدکننده (هزینه های تولید، تکنولوژی و انتظارات) که تغییر کنند منحنی عرضه تولید جا به جا می شود جهت جا به جایی بستگی به نوع تغییر عامل متغیر دارد.

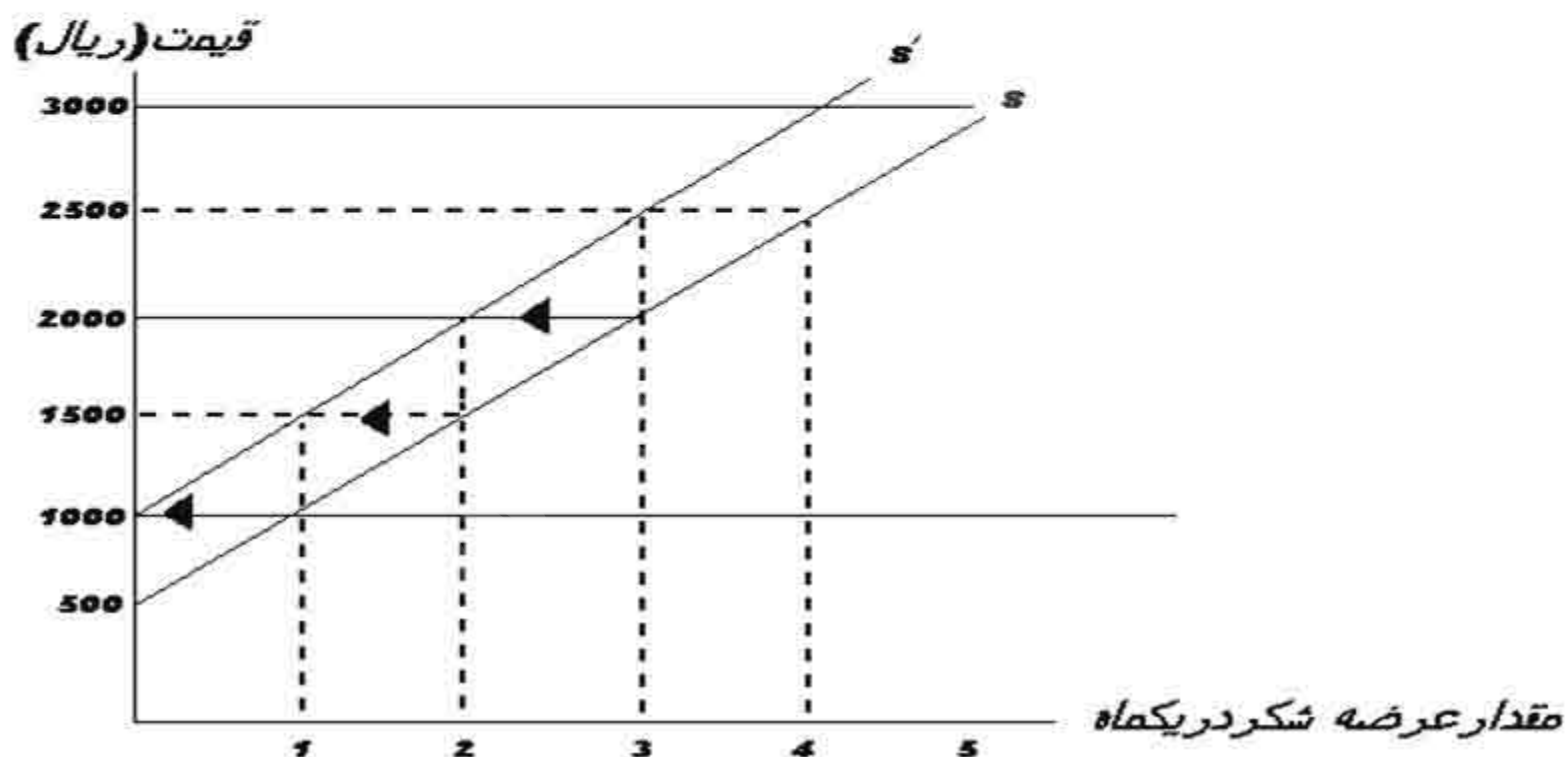
جدول ۴ انتقال منحنی عرضه شکر به علت افزایش هزینه تولید

مقدار عرضه شکر بعد از افزایش هزینه (کیلو گرم)	مقدار عرضه شکر قبل از افزایش هزینه (کیلو گرم)	قیمت هر کیلو گرم شکر (ریال)
۰	۰	۵۰۰
۰	۱	۱۰۰۰
۱	۲	۱۵۰۰
۲	۳	۲۰۰۰
۳	۴	۲۵۰۰
۴	۵	۳۰۰۰

Payam Noor University Ebook

PNUweb

نمودار ۴ جا به جایی منحنی عرضه شکر به علت افزایش هزینه های تولید

پایان فصل سوم

فصل چهارم

تولید

طرح درس

۱- تابع تولید

۲- تکنیک تولید

۳- عوامل تولید ثابت و متغیر

۴- دوره زمانی کوتاه مدت و بلند مدت

هدف کلی

هدف کلی فصل چهارم آشنایی
دانشجویان با فرآیند تولید یا
رابطه بین عوامل تولید و محصول
(ستاده) است.

Payam Noor University Ebook

PNUeb

....کتابخانه الکترونیک پیام نور....

هدفهای رفتاری

۱- آشنایی با مفهوم فرایند تولید و تابع تولید

۲- آشنایی با تکنیک تولید

۳- آشنایی با عوامل تولید ثابت و متغیر

۴- آشنایی با دوره زمانی کوتاه مدت و بلند مدت

۵- آشنایی با تولید نهایی و تولید متوسط

۶- آشنایی با قانون بازده نزولی

۱-۴ مقدمه

ژان باتیست سی در قرن ۱۷ میلادی گفت:
تولید کردن، فقط ایجاد قابلیت اضافی در اشیاء، به
منظور رفع نیازمندیهای بشری است.”
“تولید در حقیقت عبارت از تغییر و تبدیل مواد، در
نتیجه یک فرایند کاری است.”

۲-۴ تابع تولید

مقدار تولید، تابع مقدار عوامل تولیدی به کار رفته است.

$$Y = f(x_1, x_2, x_3, \dots, x_n)$$

در تابع فوق Y مقدار تولید و X ها عوامل تولید را نشان می دهند.

اینکه چه میزان از هر یک از عوامل تولید استفاده شود به نوع تولید و مسائل فنی تولید بستگی دارد.

جدول ۱ تولید کل، تولید متوسط و تولید نهایی

تولید نهایی	تولید متوسط	میزان کل محصول	تعداد واحد کار
۰	۰	۰	۰
۶	۶	۶	۱
۱۰	۸	۱۶	۲
۸	۸	۲۴	۳
۶	۵/۷	۳۰	۴
۴	۸/۶	۳۴	۵
۰	۲/۵	۳۴	۶
-۲	۶/۴	۳۲	۷
-۶	۲/۳	۲۶	۸

۳-۴ تکنیک تولید

نوع رابطه بین عوامل تولید و محصول همان تکنیک تولید است.

انواع تکنیک تولید عبارتند از:

۱- تکنیک تولید کاربر

۲- تکنیک تولید سرمایه بر

۴-۴ عوامل تولید ثابت و عوامل تولید متغیر

در دوره کوتاه مدت بعضی از عوامل تولید را نمی توان کم یا زیاد کرد مثل زمین این عوامل را عوامل تولید ثابت گویند.

در دوره کوتاه مدت بعضی از عوامل تولید را می توان کم یا زیاد کرد مثل نیروی کار و کود شیمیایی این عوامل را عوامل تولید متغیر گویند.

۴-۵ کوتاه مدت و بلند مدت

کوتاه مدت، مدت زمانی است که واحد تولیدی، در طول این مدت، قادر نیست حداقل یکی (برخی) از عوامل تولید به کار گرفته در فرایند تولید را تغییر دهد. بلند مدت، مدت زمانی است که واحد تولیدی، در طول این مدت، قادر است مقدار تمام عوامل تولید به کار گرفته در فرایند تولید را تغییر دهد.

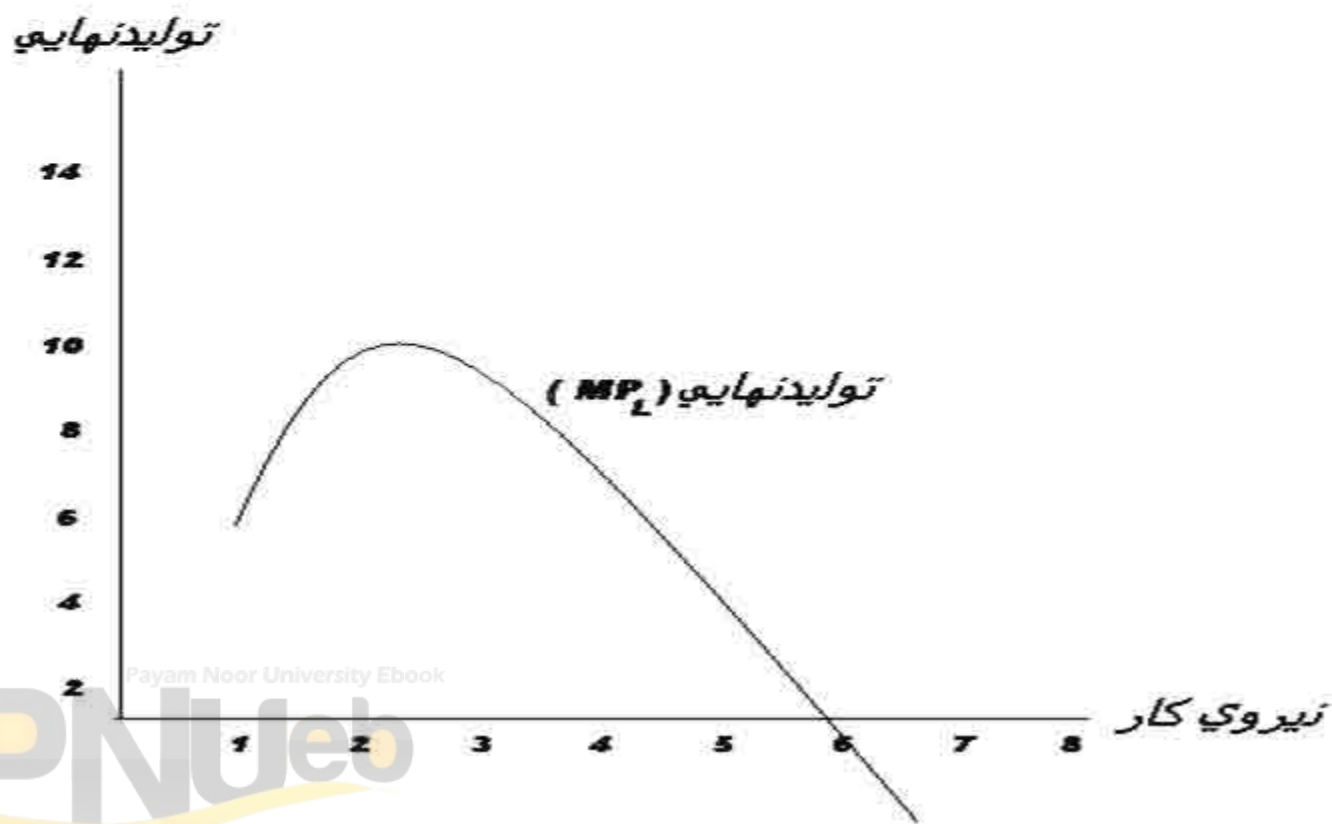
۴-۶ تولید در کوتاه مدت

تولید نهایی: مقدار افزایش در میزان کل محصول در نتیجه

افزایش یک واحد در عامل متغیر را تولید نهایی گویند.

$$\text{تولید نهایی (MP)} = \frac{\text{تغییر در میزان تولید کل } (\Delta TP)}{\text{تغییر در مقدار عامل متغیر } (\Delta x)}$$

نمودار ۱ تولید نهایی نیروی کار

Payam Nour University Ebook

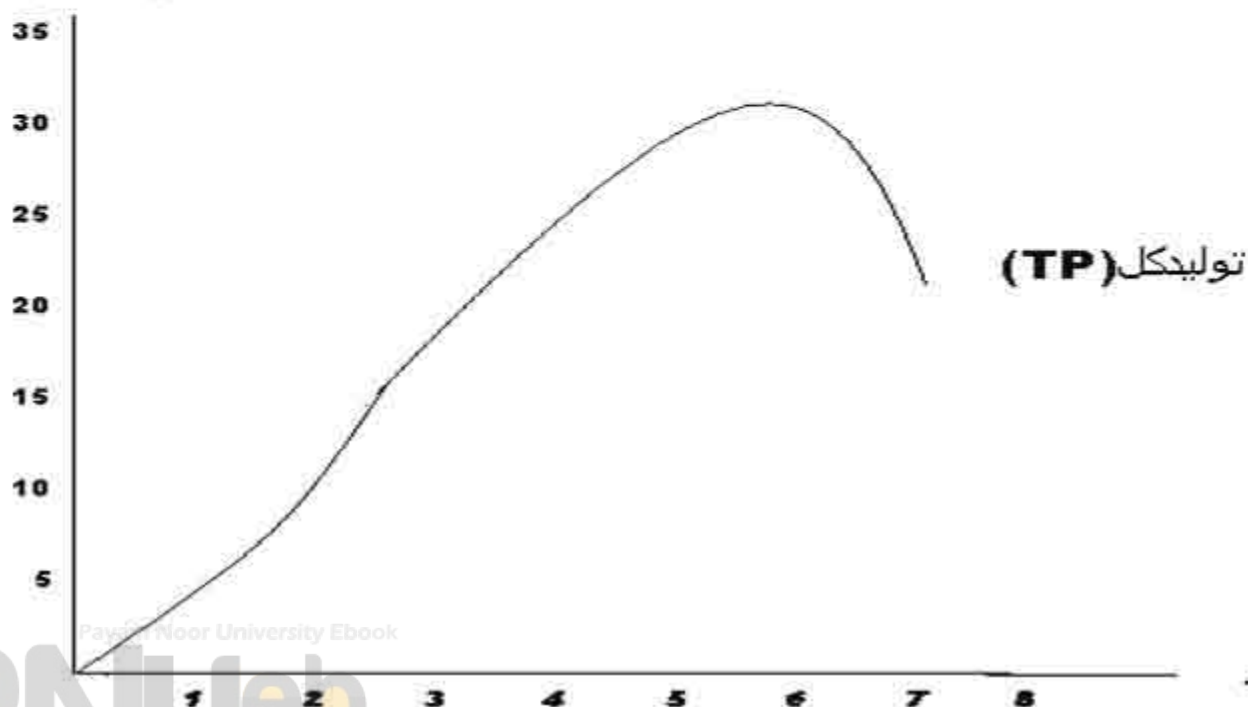
تولید کل

کل تولید یا محصول ایجاد شده
در یک زمان معین با به
کاربردن

مقدار معینی از عوامل تولید

نمودار ۲- تولید کل

تولید کل (TP)

(L) نیروی کار

تولید متوسط

تولید متوسط هر عامل تولیدی از حاصل تقسیم تولید کل ، بر تعداد واحدهای به کار گرفته شده از آن عامل تولید، به دست می آید.

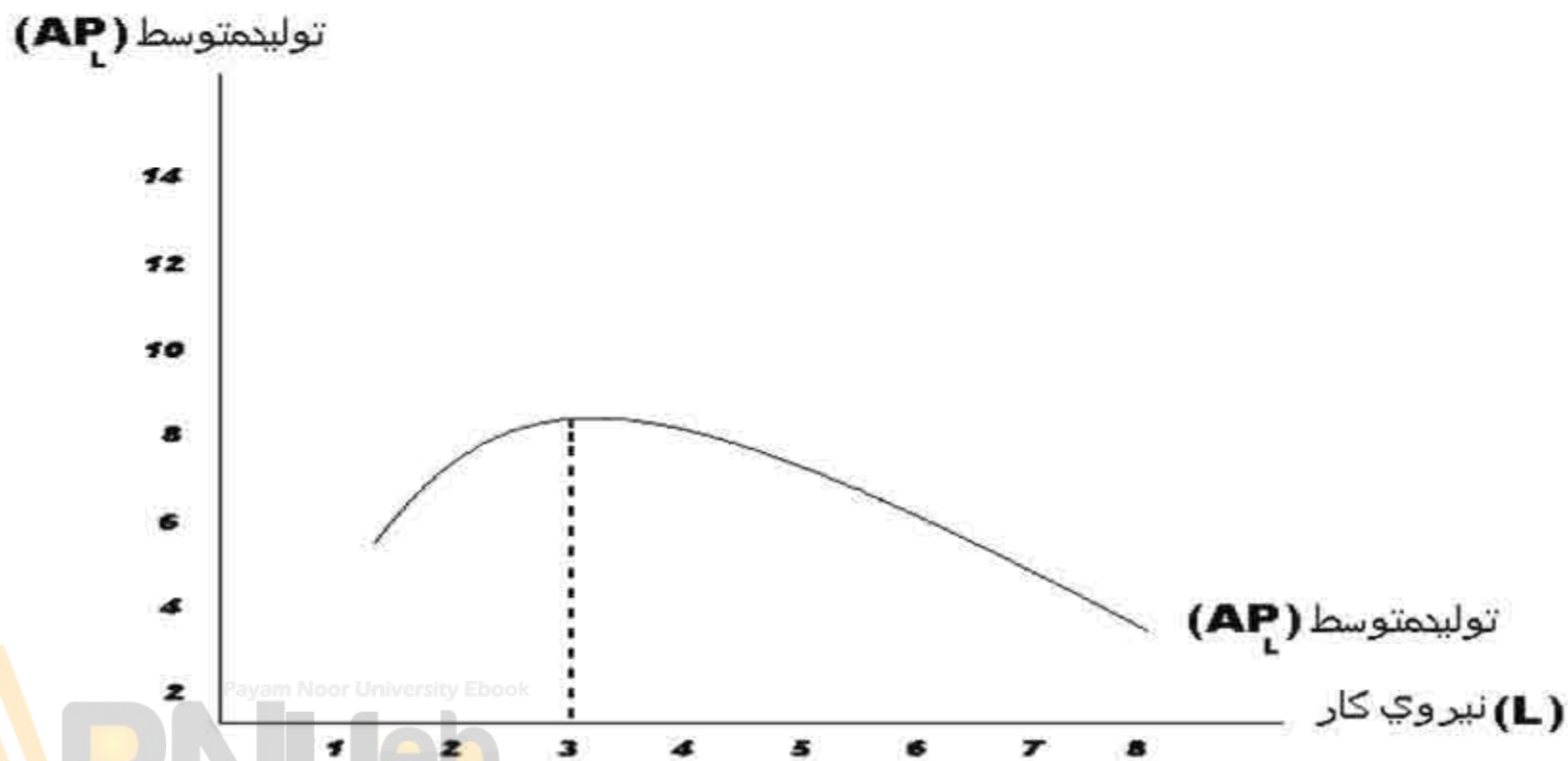
تولید کل (TP)

$$(AP_x) \text{ تولید متوسط} = \frac{\quad}{\quad}$$

تعداد عامل تولید به کار رفته (x)

Payam Noor University Ebook

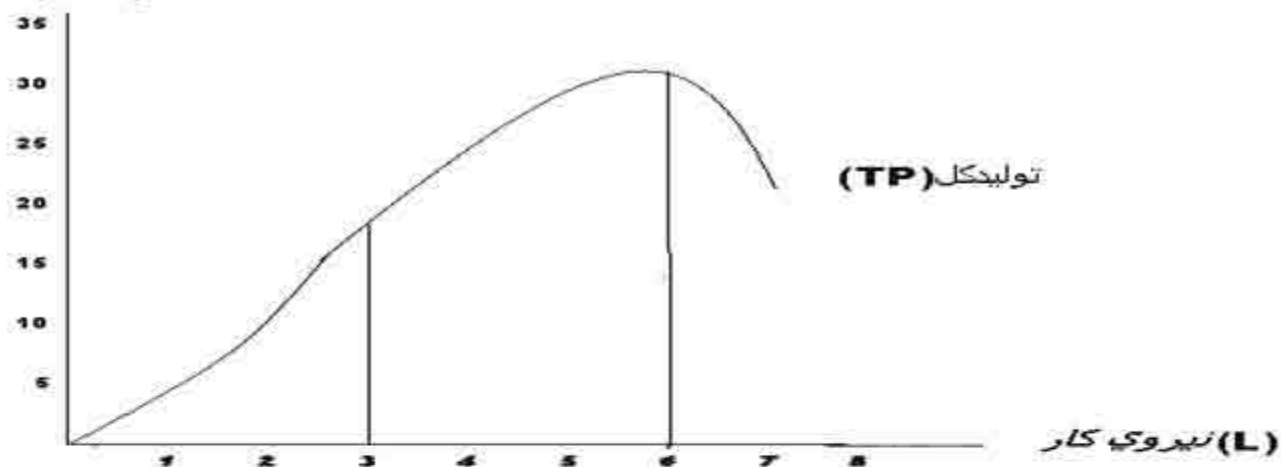
نمودار ۳ تولید متوسط نیروی کار

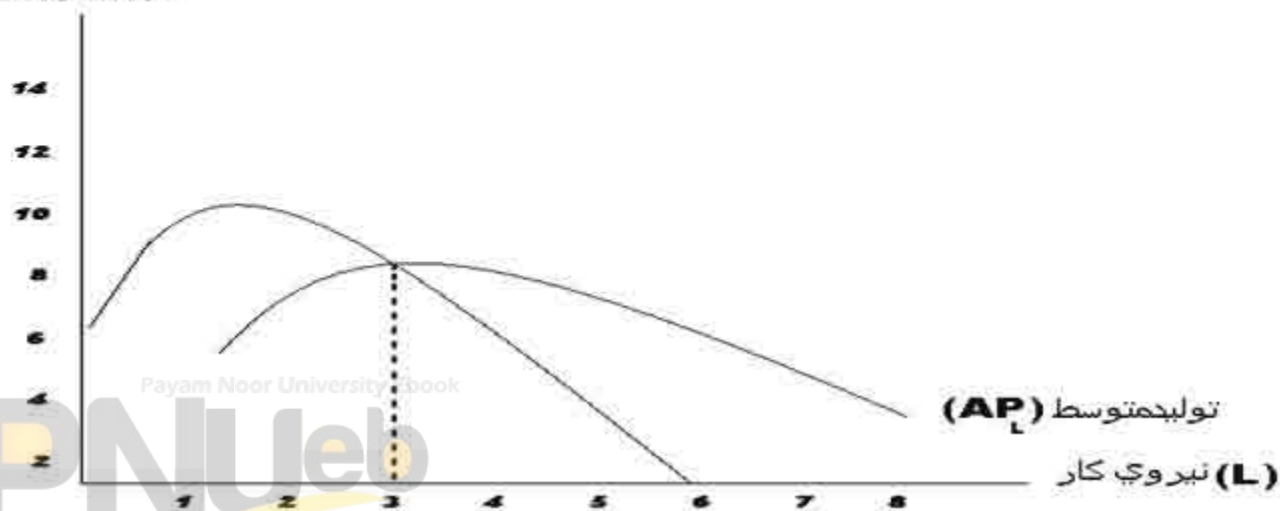
قانون بازده نزولی

اگر مقدار یکی از عوامل تولید، به طور مساوی و پی در پی، افزایش یابد و سایر عوامل ثابت نگه داشته شوند، میزان افزوده شده به تولید، پس از حد معینی، رو به کاهش می گذارد.

توليد كل (TP)

توليد متوسط (AP_L)

Payam Noor University Book

PNWeb

.....کتابخانه الکترونیک پیام نور.....

مراحل تولید (مرحله اول تولید)

در این مرحله از تولید منحنی تولید نهایی در بالای منحنی تولید متوسط قرار دارد در انتهای این مرحله تولید متوسط با تولید نهایی برابر می شود.

در این مرحله از تولید، تولید کل سیر صعودی دارد.

هر دو منحنی تولید متوسط و تولید نهایی ابتدا صعودی و

سپس نزولی می شوند.

مراحل تولید (مرحله دوم تولید)

- ۱- در این مرحله از تولید، تولید نهایی مثبت ولی نزولی است.
- ۲- قانون بازده نزولی بر آن حاکم است.
- ۳- در ابتدای این مرحله، تولید متوسط با تولید نهایی برابر است.
- ۴- در انتهای این مرحله تولید نهایی صفر می شود.
- ۵- تولید کل باروند کاهشی افزایش می یابد تا در انتهای این مرحله به حداکثر خود می رسد.
- ۶- تولید متوسط مانند تولید نهایی روند کاهشی دارند.
- ۷- همواره منحنی تولید متوسط بالای تولید نهایی قرار دارد.

مراحل تولید (مرحله سوم تولید)

۱- در ابتدای این مرحله از تولید، تولید نهایی صفر است.

۲- در تمام این مرحله تولید نهایی منفی است.

۳- در این مرحله، تولید متوسط نیز به دلیل

کاهش تولید کل، کاهش می‌یابد.

۷-۴ تولید با دو عامل متغیر

تا به حال فرض بر این بود که فقط نیروی کار متغیر و سایر عوامل ثابت هستند در بلند مدت تولید کننده می تواند عوامل دیگر تولید از جمله ماشین آلات، مساحت زمین زیر کشت، کود، بذر و ... را تغییر دهد. در این صورت شکل تابع تولید تغییر می کند.

پایان فصل چهارم

فصل پنجم

تئوری هزینہ تولید

طرح درس

۱- مفهوم هزینه تولید

۲- هزینه های آشکار و ضمنی

۳- هزینه کل، هزینه متوسط و هزینه نهایی

۴- هزینه های کوتاه مدت

۵- هزینه های بلندمدت

هدف کلی

هدف کلی فصل پنجم آن است که دانشجو ضمن آشنایی با هزینه تولید درک کند که هزینه های تولید بازتاب ریالی تابع تولید و بنیان عرضه است.

هدفهای رفتاری

- ۱- آشنایی با مفهوم هزینه
- ۲- آشنایی با هزینه های آشکار و ضمنی
- ۳- آشنایی با واژه های هزینه کل، هزینه متوسط و هزینه نهایی
- ۴- آشنایی با هزینه های کوتاه مدت و منحنی های آن
- ۵- آشنایی با هزینه های بلندمدت و منحنی های آن
- ۶- آشنایی با ارتباط بین منحنی های هزینه های کوتاه مدت
- ۷- آشنایی با ارتباط بین منحنی های هزینه های بلند مدت

۱-۵ مقدمه

یکی از اساسی ترین نکات در تعیین میزان تولید توجه به هزینه های تولیدی است.

هزینه تولید در تصمیم گیری منطقی تولید کننده درباره انتخاب تکنیک تولید و سطح تولید نقش کلیدی دارد.

۲-۵ مفهوم هزینه تولید

هزینه های تولید عبارتند از:

مجموع هزینه هایی که بابت به کارگیری و استخدام عوامل تولید

جهت تولید صرف می شود.

۳-۵ هزینه های آشکار

هزینه های آشکار: هزینه هایی که در

قبال در اختیار گرفتن عوامل تولیدی که

بنگاه مالک آن نیست پرداخت می کنیم

مانند مزد کارگر و هزینه منابع را هزینه

های آشکار می گویند.

۳-۵ هزینه های ضمنی

هزینه های ضمنی : عوامل تولیدی که بنگاه مالک آن است و وجهی در قبال استفاده از آن پرداخت نمی کند مانند ساختمان کارگاه تولیدی، بنگاه به طور ضمنی برای استفاده از آن در نظر می گیرد هزینه های ضمنی تولید می گویند.

۴-۵ هزینه ها در کوتاه مدت و بلند مدت
دوره زمانی کوتاه مدت: دوره زمانی که در آن
حداقل یکی از عوامل تولید ثابت است.
دوره زمانی بلندمدت: دوره زمانی که در آن
تمامی عوامل تولید متغیر است و بنگاه تولیدی
قادر است ظرفیت تولیدی خود را تغییر دهد.

۱-۴-۵ هزینه های کوتاه مدت

در کوتاه مدت هزینه کل از مجموع

هزینه های ثابت و هزینه های

متغیر به دست می آید.

هزینه های ثابت کل (TFC)

مقدار هزینه ای که بنگاه تولیدی

در کوتاه مدت برای عوامل تولید

ثابت مثل هزینه آبونمان آب ، برق ،

تلفن و اجاره ساختمان صرف می کند.

هزینه های متغیر کل (TVC)

مقدار هزینه ای که بنگاه تولیدی برای

عوامل تولید متغیر مثل هزینه آب، برق

و تلفن مصرفی، ماده اولیه و سایر عواملی

که با تغییر تولید تغییر می کنند می

پردازد.

هزینه کل (TC)

مجموع هزینه های کل ثابت و هزینه های کل متغیر را هزینه کل تولید گویند.

$$TC = TFC + TVC$$

جدول ۱ هزینه های یک بنگاه فرضی در کوتاه مدت

میزان محصول (Q)	هزینه ثابت کل (TFC)	هزینه متغیر کل (TVC)	هزینه کل (TC)	هزینه ثابت متوسط (AFC)	هزینه متغیر متوسط (AVC)	هزینه کل متوسط (ATC)	هزینه نهایی (MC)
۰	۳۰	۰	۳۰	—	—	—	—
۱	۳۰	۵۰	۸۰	۳۰	۵۰	۸۰	۵۰
۲	۳۰	۹۰	۱۲۰	۱۵	۴۵	۶۰	۴۰
۳	۳۰	۱۲۳	۱۵۳	۱۰	۴۱	۵۱	۳۳
۴	۳۰	۱۵۰	۱۸۰	۵/۷	۵/۳۷	۴۵	۲۷
۵	۳۰	۱۸۰	۲۱۰	۶	۳۶	۴۲	۳۰
۶	۳۰	۲۱۶	۲۴۶	۵	۳۶	۴۱	۳۶
۷	۳۰	۲۵۹	۲۸۹	۲۹/۴	۳۷	۲۹/۴۱	۴۳
۸	۳۰	۳۱۲	۳۴۲	۷۵/۳	۳۹	۷۵/۴۲	۵۳

هزینه کل متوسط

هزینه کل متوسط از تقسیم هزینه کل تولید بر تعداد محصول به دست می آید

هزینه کل (TC)

$$\text{هزینه متوسط (ATC)} = \frac{\text{TC}}{\text{تعداد محصول (Q)}}$$

تعداد محصول (Q)

Payam Noor University Ebook

PNUeb

....کتابخانه الکترونیک پیام نور....

هزینه ثابت متوسط

هزینه ثابت متوسط از تقسیم هزینه کل ثابت تعداد محصول به دست می آید

هزینه کل ثابت (TFC)

$$\text{هزینه متوسط ثابت (AFC)} = \frac{\text{هزینه کل ثابت (TFC)}}{\text{تعداد محصول (Q)}}$$

هزینه متغیر متوسط

هزینه متغیر متوسط از تقسیم هزینه کل متغیر بر تعداد محصول به دست می آید

هزینه کل متغیر (TVC)

$$\text{هزینه متوسط متغیر (AVC)} = \frac{\text{هزینه کل متغیر (TVC)}}{\text{تعداد محصول (Q)}}$$

Payam Noor University Ebook

PNUeB

....کتابخانه الکترونیک پیام نور....

هزینه کل متوسط

روش دوم

هزینه کل متوسط از مجموع هزینه
ثابت متوسط و هزینه متغیر متوسط
دست می آید

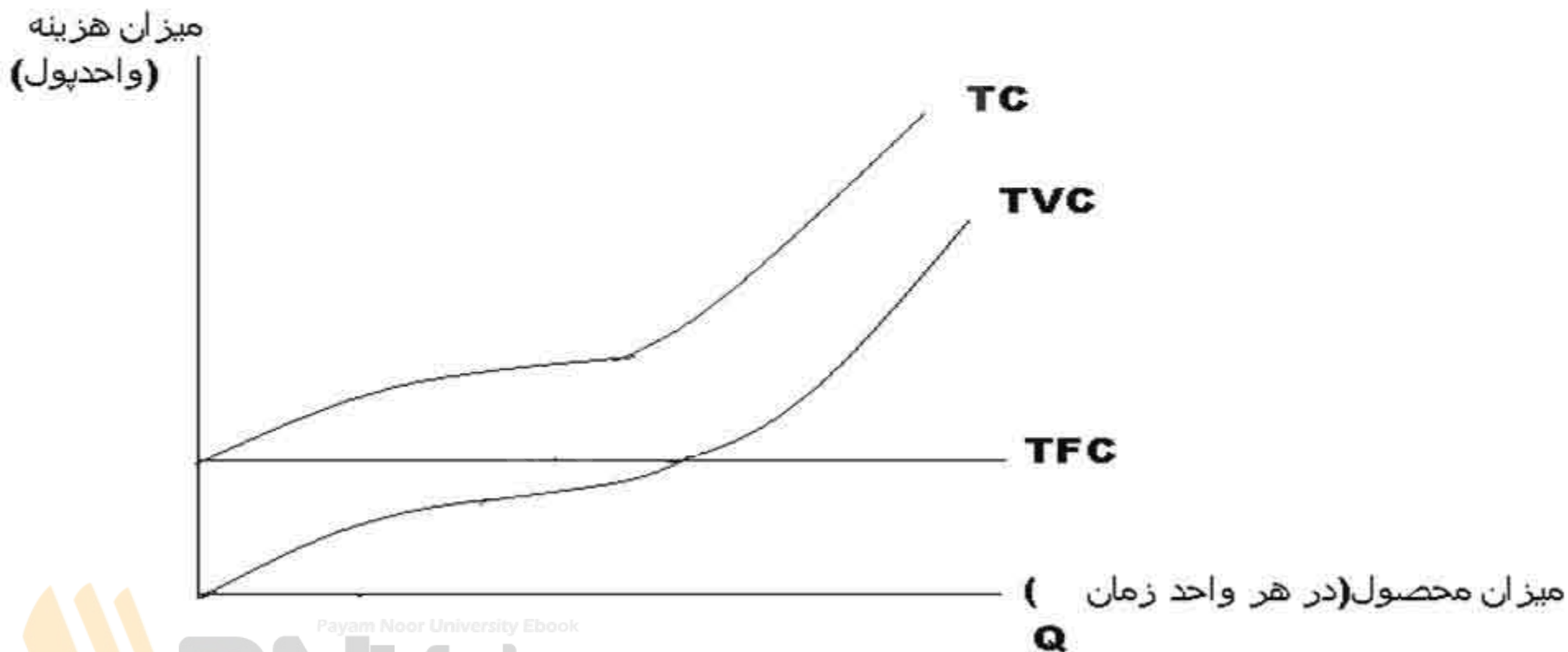
$$ATC = AFC + AVC$$

هزینه نهایی

میزان تغییر در هزینه کل به ازاء یک واحد
تغییر در میزان تولید را هزینه نهایی گویند.

$$\text{تغییر در هزینه کل } (\Delta TC) = \frac{\text{هزینه نهایی } (MC)}{\text{تغییر در سطح محصول } (\Delta Q)}$$

نمودار ۱ منحنیهای هزینه در کوتاه مدت

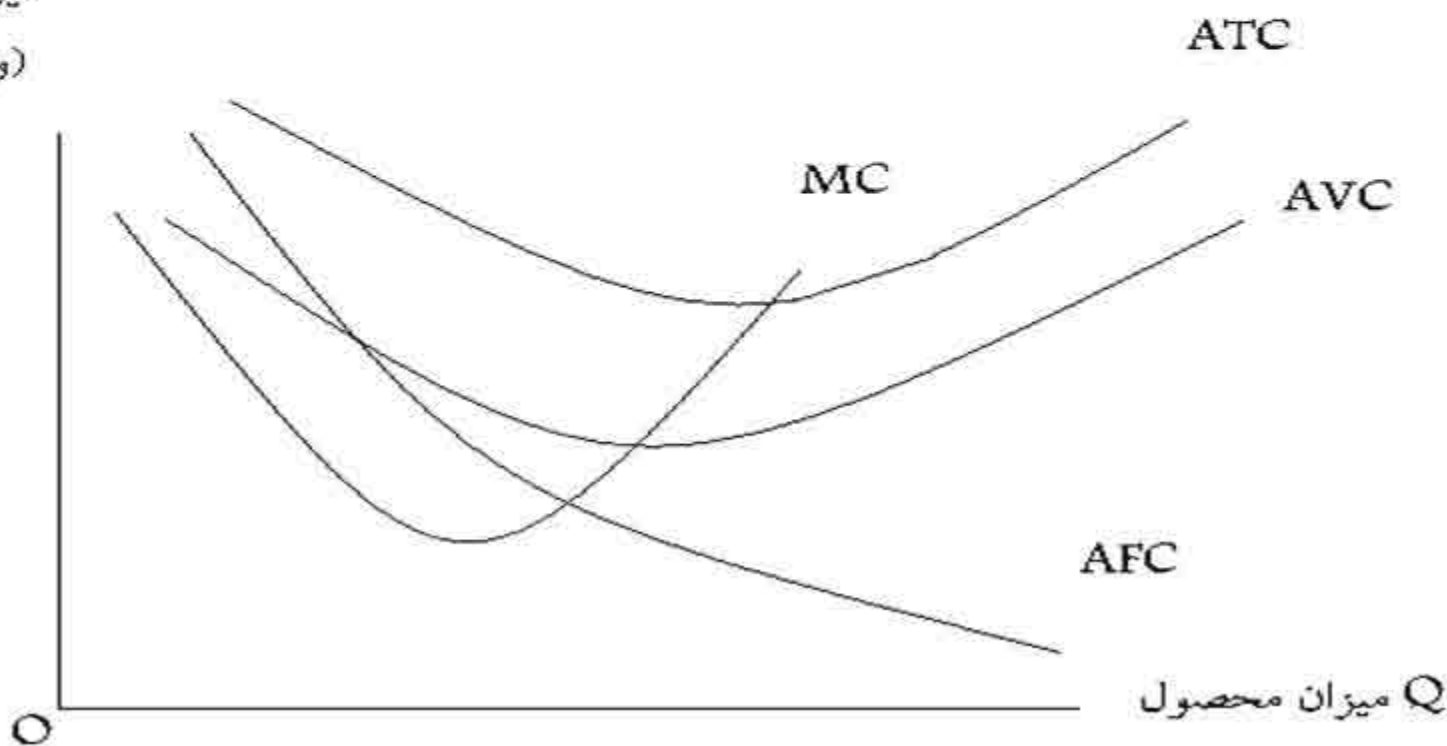
Payam Noor University Ebook

PNUweb

....کتابخانه الکترونیک پیام نور....

نمودار ۲ منحنیهای هزینه متوسط و نهایی در کوتاه مدت

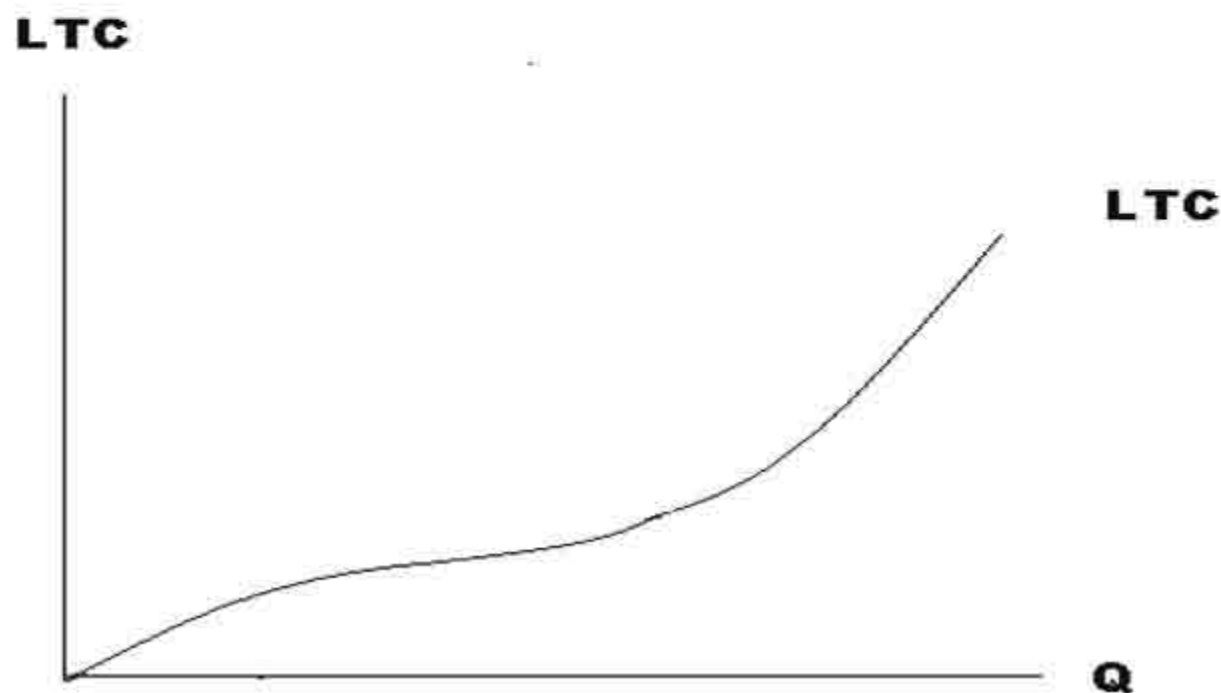
میزان هزینه
(واحد پول)

Payam Noor University Ebook

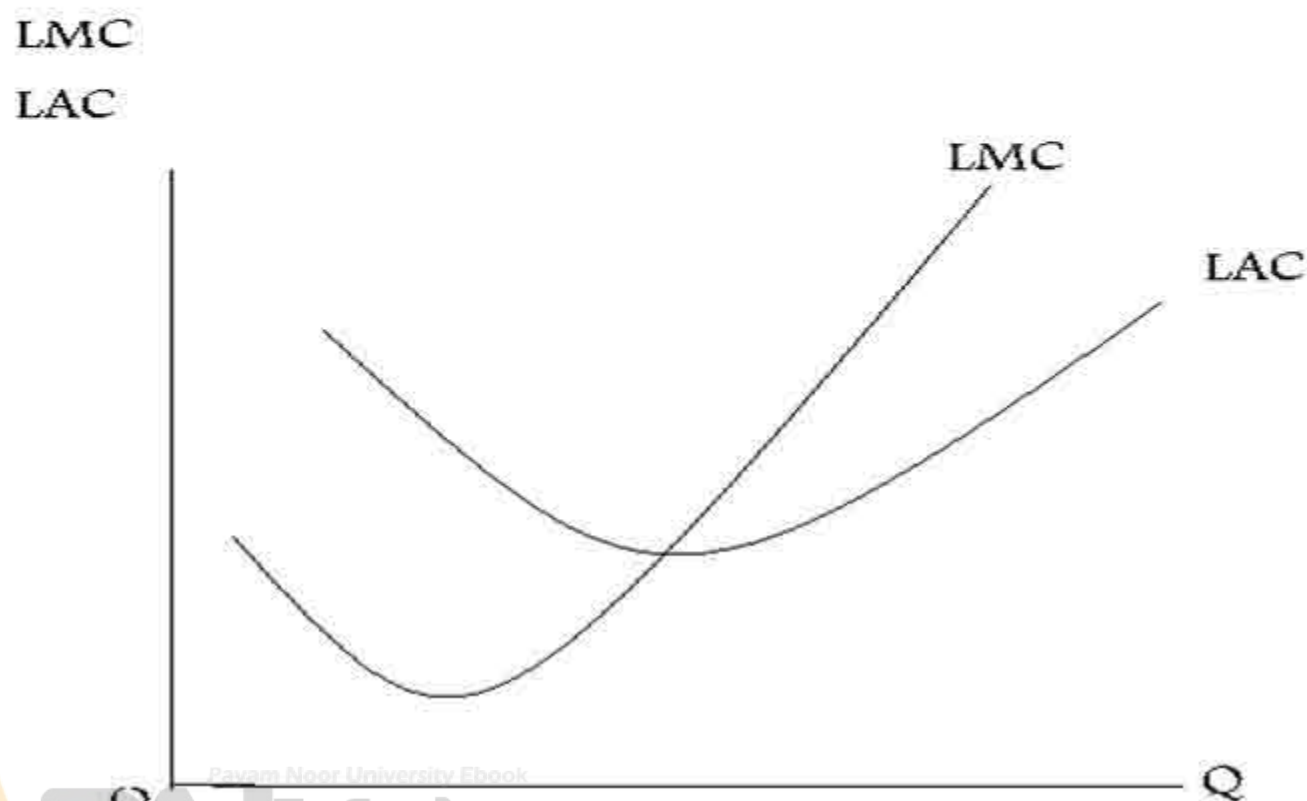
هزینه های بلند مدت
در بلند مدت بنگاه تولیدی
هزینه ثابت ندارد و هزینه ها
همه متغیرند چون تمام عوامل
تولید تغییر می کنند.

نمودار ۳ منحنی هزینه کل بلند مدت

Payam Noor University Ebook

نمودار ۳ منحنیهای هزینه متوسط و نهایی در بلند مدت

پایان فصل پنجم

بخش سوم

اقتصاد کلان

Payam Nour University Ebook

فصل هفتم

مقدمه ای بر اقتصاد کلان

Payam Noor University Ebook

طرح درس

۱- علل شکل گیری اقتصاد کلان

۲- انقلاب کینز

۳- تحولات اقتصاد کلان پس از کینز

۴- نقش دولت در مسائل اقتصادی

۵- ارتباط اقتصاد خرد و کلان

Payam Noor University

PNU

هدف کلی

هدف کلی فصل هفتم آن است
که دانشجو با موضوع اقتصاد
کلان و سؤالات این حوزه از
علم اقتصاد آشنا شود.

هدفهای رفتاری

- ۱- درک تفاوت اقتصاد خرد و اقتصاد کلان و ارتباط آنها
- ۲- آشنایی با علل شکل گیری و منشأ اقتصاد کلان
- ۳- آشنایی با متغیرهای کلان اقتصادی
- ۴- آشنایی با ابزار دخالت دولت در اقتصاد
- ۵- آشنایی با اجزای تشکیل دهنده اقتصاد و نحوه ارتباط آنها
- ۶- آشنایی با تفاوت بین اقتصاد دو بخشی ، سه بخشی و چهار

بخشی

۱-۷ مقدمه

اقتصاد خرد شاخه ای از علم اقتصاد است که رفتار و عملکرد واحدهای انفرادی مثل خانوارها و بنگاهها را بررسی می کند.

اقتصاد کلان با پدیده های اقتصادی در سطح وسیع سرو کار دارد و رابطه بین متغیرهای کلی اقتصاد را تحلیل می کند.

متغیرهای کلی

عبارتنداز:

۱- سطح عمومی قیمت‌ها

۲- ستاده ملی (درآمد ملی)

۳- بیکاری و اشتغال

Payam Noor University Ebook

۷-۲ علل شکل گیری اقتصاد کلان

حوادث اقتصادی دهه ۳۰ میلادی و بحران بزرگ این دهه بحث راجع به اقتصاد کلان را دامن زد. در این دهه نرخ بیکاری به شدت افزایش یافت کارخانه ها مملو از کالا بود ولی به علت کالاهای بسیار بالا بودن بیکاری تقاضا برای خرید پایین بود.

۷-۲-۱ انقلاب کینز

کینز معتقد بود مکانیزمی که امور اقتصادی را تنظیم کند وجود ندارد.

علت رکود و بیکاری کمبود تقاضا در بازارها است. در زمانی که تقاضای بخش خصوصی قادر به تحرک اقتصاد نمی باشد دولت می تواند تقاضای کل را افزایش دهد و بخشی از کالاها و خدمات را خریداری کند در این صورت اقتصاد از بحران به سمت رونق هدایت می شود.

۲-۷-۲ تحولات اقتصاد کلان پس از کینز
پس از جنگ جهانی دوم عقاید کینز به شدت
مورد توجه قرار گرفت و در دهه ۶۰ به اوج
محبوبیت خود رسید.
بروز رکود تورمی در دهه ۷۰ موجب کم رنگ
شدن اعتماد عمومی نسبت به عقاید کینز شد.
مسائل اقتصادی آن قدر پیچیده شد که با
نسخه کینز قابل حل نبود.

۷-۳ موضوعات و مفاهیم کلیدی اقتصاد کلان

موضوعاتی که در اقتصاد کلان مورد بررسی قرار می گیرد عبارتند از:

۱- سطح عمومی قیمتها

۲- ستاده کل

۳- بیکاری و اشتغال کل

بهترین شرایط اقتصاد کلان نرخ پایین تورم و میزان تولید و اشتغال بالا است.

۷-۴ نقش دولت در مسائل کلان اقتصادی

دولتها چهار نوع ابزار سیاستی را به کار می گیرند تا اقتصاد را هدایت نمایند:

۱- سیاست مالی

۲- سیاست پولی

۳- سیاست درآمدی

۴- سیاست طرف عرضه

سیاست مالی

مدیریت تقاضای کل از طریق کنترل مالیاتها و مخارج دولت را سیاست مالی گویند.

کینز معتقد بود با استفاده از سیاستهای مالی می توان سطح اشتغال و ستاده کل را تثبیت نمود و از بروز نوسانات اقتصادی جلوگیری نمود.

Payam Noor University Ebook

PNUeb

....کتابخانه الکترونیک پیام نور....

سیاست پولی

مدیریت تقاضای کل از طریق کنترل حجم پول راسیاست پولی
گویند.

اکثر اقتصاد دانان معتقدند تغییر در حجم پول بر متغیرهای
کلان یعنی سطح عمومی قیمت‌ها، نرخ بهره، نرخ برابری پول
کشور در مقابل سایر کشورها، نرخ بیکاری و سطح اشتغال
تأثیر دارد.

اما اقتصاد دانان در مورد نحوه و میزان تأثیر سیاست پولی
توافق ندارند.

سیاست درآمدی
مجموعه ای از اقدامات دولت
جهت کنترل نرخ افزایش
قیمتها ، دستمزدها و سایر
درآمدها.

سیاست های طرف عرضه
اقداماتی که افراد را به کار و تلاش
بیشتر تشویق می کند و علاوه بر این
با تشویق افراد به پس انداز بیشتر
زمینه افزایش سرمایه را فراهم می
کند.

۷-۵ اجزا تشکیل دهنده اقتصاد و جریان

دوری کالاها و خدمات

در اقتصاد چهار گروه عمده به فعالیت اقتصادی
مشغول می باشند:

۱- خانوارها

۲- بنگاهها

۳- دولت

۴- بخش خارجی

بازارهای اقتصاد کلان

بازارهای اقتصاد کلان عبارتند از:

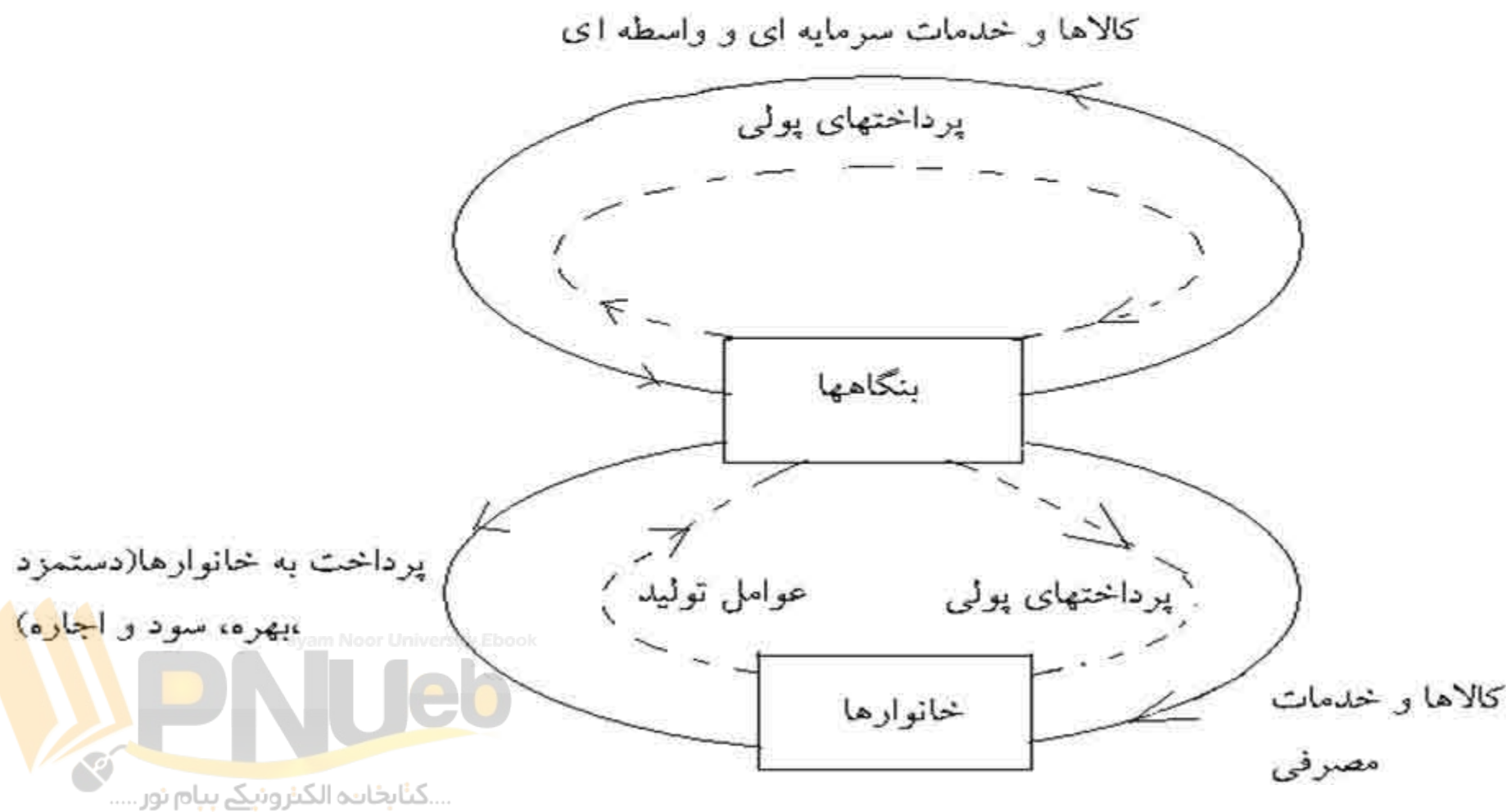
۱- بازار کار (بازار عوامل تولید)

۲- بازار کالاها و خدمات

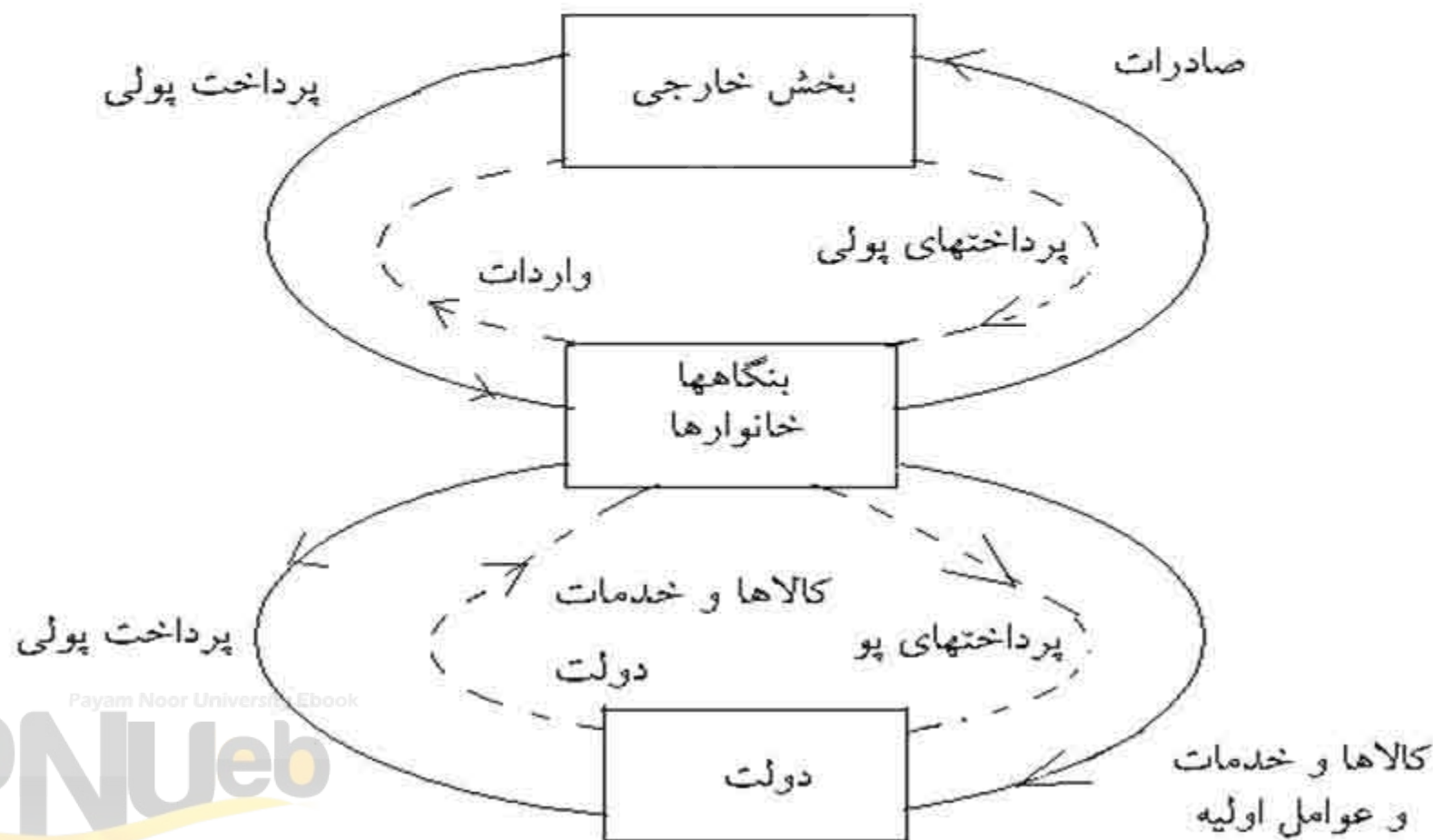
۳- بازار مالی (شامل بازار پول، بازار ارز و

بازار سرمایه)

۷-۵-۱ جریان دوری کالاها و خدمات در اقتصاد دو بخشی

۷-۵-۲ جریان دوری کالاها و خدمات در اقتصاد

۷-۶ ارتباط اقتصاد خرد و کلان

روش شناسی اقتصاد خرد و کلان مشابه است.

عواملی که بر رفتارهای انفرادی تأثیر گذار است رفتار مجموعه کلی را نیز متأثر می کند.

مثال: در اقتصاد خرد عادات مصرفی و عرضه کار تابعی از دستمزد است.

مصرف کل جامعه و عرضه کل نیروی کار تابعی از نرخ متوسط دستمزد در اقتصاد می باشد.

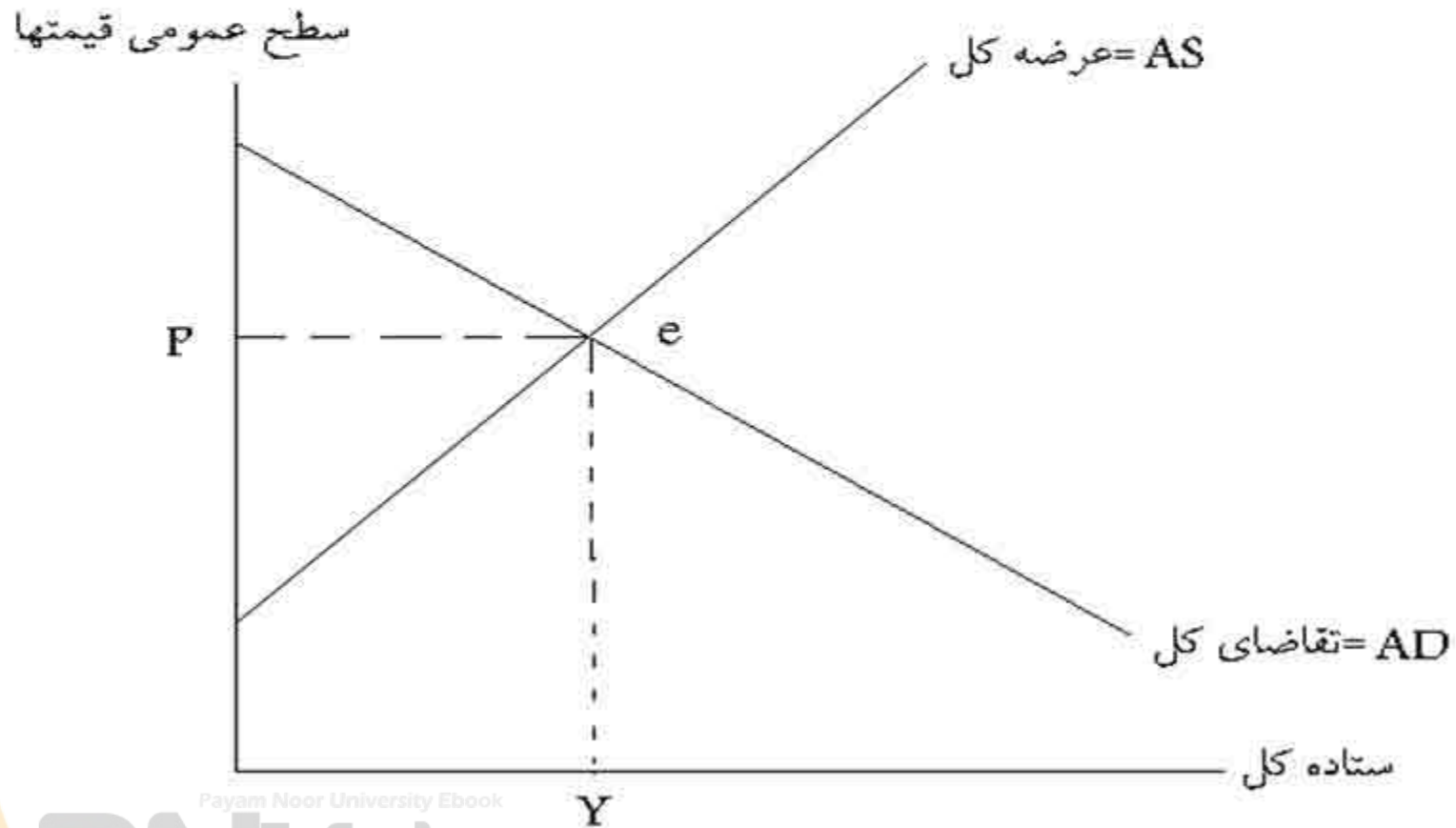
۷-۷ تقاضای کل و عرضه کل

تقاضای کل عبارتست از مجموع تقاضا برای کالاها و خدمات. عرضه کل عبارتست از مجموع کالاها و خدمات تولید شده در اقتصاد.

تقاضای کل و عرضه کل با تقاضا و عرضه اقتصاد خرد متفاوت است.

در اقتصاد خرد عرضه و تقاضا و رابطه آنها با قیمت کالا به شرط ثابت بودن سایر عوامل تعیین می شود ولی در اقتصاد کلان سایر عوامل ثابت نیستند.

شکل ۴ عرضه و تقاضای کل

Payam Nour University Ebook

مقایسه نزولی بودن منحنی تقاضا در اقتصاد خرد و اقتصاد کلان

در اقتصاد خرد وقتی قیمت یک کالا بالا می رود فرض می شود قیمت سایر کالاها ثابت است و در اثر جانشینی مصرف کننده سایر کالاها را جانشین کالای مورد نظر کرده و تقاضای خود را کاهش می دهد.

در اقتصاد کلان فرض ثابت بودن سایر عوامل وجود ندارد و در روی محور عمودی سطح عمومی قیمت‌ها را داریم. لذل در اینجا به علت دو اثر : ۱- اثر بهره ؛ ۲- اثر ثروت است که منحنی تقاضای کل شکل نزولی دارد.

پایان فصل هفتم

فصل هشتم

اندازه گیری درآمد و ستاده ملی

Payam Noor University Ebook

....کتابخانه الکترونیک پیام نور....

طرح درس

- ۱- محصول ناخالص ملی (GNP)
- ۲- محصول ناخالص داخلی (GDP)
- ۳- محصول خالص ملی (NNP)
- ۴- GNP و رفاه اقتصادی و اجتماعی
- ۵- محدودیتهای مفهوم GNP و روشهای محاسبه آن

هدف کلی

هدف کلی فصل هشتم آن است
که دانشجو با مراجعه به ارقام
متغیرهای کلان اقتصادی وضعیت
عمومی اقتصاد را متوجه شود.

هدف‌های رفتاری

۱- آشنایی با اجزاء حساب‌های ملی

۲- آشنایی با ارتباط متغیرهای اقتصاد کلان

۳- آشنایی با روش‌های محاسبه محصول ناخالص ملی

۴- تشخیص تفاوت بین روش‌های محاسبه محصول ناخالص ملی

۵- ارزیابی سطح رفاه جامعه با مراجعه به ارقام حساب‌های ملی

۱- مقدمه

حسابهای ملی ابزاری است که از طریق ثبت جریانها و موجودیهای اقتصادی، عملکرد اقتصاد را ترسیم می کند و این امکان را فراهم می آورد که عملکرد اقتصاد و انحراف آن از اهداف تعیین شده ارزیابی گردد.

واژه های کلیدی

- ۱- محصول ناخالص ملی (GNP)
- ۲- محصول ناخالص داخلی (GDP)
- ۳- محصول خالص ملی (NNP)
- ۴- درآمد ملی (NI)
- ۵- درآمد شخصی (PI)
- ۶- درآمد شخصی قابل تصرف (DPI)

۸-۲ GNP و سایر متغیرهای حسابداری ملی
۸-۲-۱ محصول ناخالص ملی (GNP)

محصول ناخالص ملی عبارت از ارزش بازاری
کل ستاده ای که با کاربرد عوامل تولید و منابع
یک کشور در طی یک دوره زمانی معین مثلاً
یک سال در اقتصاد ملی ایجاد شده است.

۲-۸-۲ حدود GNP

عناصری که باید در GNP لحاظ شود عبارتند از:

- ۱- درآمد و ارزش ایجاد شده توسط عوامل تولید تحت تملک شهروندان ایرانی.
- ۲- ارزش کالاها و خدمات نهایی

برای پرهیز از احتساب مضاعف عناصر زیر
نباید در **GNP** لحاظ شود عبارتند از:

- ۱- کالاهای دست دوم
- ۲- خرید و فروش اسناد مالی

۳-۲-۱ محصول ناخالص داخلی (GDP)
محصول ناخالص داخلی عبارتست از
ارزش کالاها و خدمات نهایی تولید
شده در درون مرزهای ملی در طی
یک دوره معین مثلاً یک سال.

۱-۲-۴ سرمایه گذاری

سرمایه گذاری به معنی خرید

ساختمان ، ماشین آلات و

تجهیزات به منظور افزایش

توان تولید اقتصاد است.

Payam Noor University Ebook

.....کتابخانه الکترونیک پیام نور.....

۱-۲-۵ محصول خالص

ملی (NNP)

محصول خالص ملی عبارت

است از محصول ناخالص

ملی منهای استهلاک

۸-۲-۶ درآمد ملی (NI)
مجموع درآمد عوامل تولید که با
عرضه عوامل خود (کار، زمین و
سرمایه) برای تولید کالاها و
خدمات درآمد کسب می کنند
درآمد ملی نامیده می شود.

Payam Noor University Ebook

استخراج درآمد ملی

$$\text{GNP} - \text{استهلاک سرمایه های ثابت} = \text{NNP}$$

$$\text{NNP} - \text{کمک دولت به شرکتها} + \text{مالیاتهای غیر مستقیم} = \text{NI}$$

Payam Noor University Ebook

۱-۲-۷ درآمد شخصی

درآمد شخصی عبارت است
از کل درآمدی که عملاً

نصیب خانوارها می شود.

استخراج درآمد شخصی

NI- سود توزیع شده شرکتهای پرداخت

بابت بیمه های اجتماعی -

$PI = \text{پرداختهای انتقالی} +$

$DPI = \text{مالیات شخصی} - PI$

۱-۲-۸ درآمد شخصی قابل تصرف

درآمد شخصی قابل تصرف

عبارت است از درآمد شخصی

منه‌های مالیات شخصی

Payam Noor University Ebook

۸-۳ روشهای مختلف محاسبه GNP

GNP با روشهای مختلف محاسبه می

شود که همه آنها رقم یکسانی را می

دهند بنابر این :

مخارج = ارزش ستاده = درآمد

۸-۱-۳ روش محاسبه GNP از طریق مخارج

در هر کشور چهار گروه عمده به فعالیت اقتصادی مشغول هستند

۱- خانوارها

۲- بنگاهها

۳- دولت

۴- بخش خارجی

در روش مخارج مجموع خریدهای این چهار گروه GNP را نشان می

$$GNP = C + I + G + (X - M)$$

دهد یعنی:

۸-۲-۳ روش محاسبه GNP از طریق درآمد

در این روش از مجموع درآمدهای عوامل تولید به GNP دست خواهیم یافت. این درآمدها عبارتند از:

۱- جبران خدمات کارکنان (دستمزد و اضافه حقوق)

۲- سود شرکتهای

۳- درآمد ناشی از فعالیتهای غیر شرکتی مثل آرایشگری

۴- درآمد اجاره

۵- خالص بهره دریافتی

۸-۳-۳ روش محاسبه GNP از طریق ستاده

در این روش از مجموع
ارزش کالاها و خدمات نهایی
به GNP دست خواهیم
یافت.

Payam Noor University Ebook

۸-۴ محدودیتهای مفهوم GNP

و روشهای محاسبه آن

روشهای تخمین GNP به دلایل مختلف تصویر کاملی از عملکرد اقتصادی و ارزش تولیدات را فراهم نمی کنند این دلایل عبارتند از:

۱- تولید برای خود مصرفی

۲- اقتصاد زیر زمینی

۳- رفاه اقتصادی و اجتماعی

۸-۴-۱ تولید برای خود مصرفی

بخش قابل توجهی از محصولات تولیدشده به ویژه محصولات کشاورزی جهت مصرف تولید کننده ایجاد می شود و چون در بازار عرضه نمی شود در GNP محاسبه نمی شود.

۸-۴-۲ اقتصاد زیر زمینی

در هر اقتصادی مقداری از معاملات اساساً ثبت نمی شود یا عمداً کمتر از مقدار واقعی ثبت می شوند.

علت این امر عبارتست از:

۱- معاملات قانونی نمی باشد.

۲- برای فرار از مالیات

این معاملات اقتصاد زیر زمینی یا اقتصاد سیاه نامیده می شود.

۸-۴-۳ GNP و رفاه اقتصادی و اجتماعی

طرفداران صلح سبز معتقدند فعالیتهای اقتصادی منابع طبیعی را کاهش می دهد و محیط زیست را آلوده می کند و GNP اینها را نشان نمی دهد.

کاهش نرخ جرم و جنایت رفاه را افزایش می دهد. افزایش اوقات فراغت رفاه را افزایش می دهد. ولی و GNP اینها را نشان نمی دهد.

۸-۵ GNP اسمی و GNP واقعی

هرگاه GNP بر حسب قیمت‌های جاری محاسبه گردد GNP اسمی نامیده می‌شود.

GNP اسمی در بسیار از موارد قابل اعتماد نیست چون با افزایش قیمت‌ها و حتی کاهش تولید ممکن است افزایش یابد.

GNP واقعی عبارت است از ارزش تولیدات کشور بر حسب

قیمت‌های ثابت (قیمت‌های سال پایه).

۸-۱-۵ GNP سرانه

به منظور کسب اطلاع دقیق از وضعیت اقتصادی از GNP سرانه استفاده می شود.

GNP سرانه از تقسیم GNP بر میزان جمعیت به دست می آید.

اگر نرخ رشد GNP با نرخ رشد جمعیت کشور برابر باشد، میزان رفاه و سطح زندگی افراد جامعه به طور متوسط هیچ تغییری نکرده است.

پایان فصل هشتم

فصل نهم

مشکلات کلان اقتصادی

Payam Noor University Ebook

....کتابخانه الکترونیک پیام نور....

طرح درس

۱- بحران، کساد، رونق و ادوار تجاری

۲- بیکاری و چگونگی اندازه گیری آن

۳- انواع بیکاری

۴- تورم و چگونگی اندازه گیری آن

۵- شاخص قیمت و انواع آن

هدف کلی

هدف کلی فصل نهم آن

است که دانشجو معضلات

کلان اقتصادی را متوجه

شود.

Payam Noor University Ebook

هدفهای رفتاری

۱- آشنایی با تورم و بیکاری

۲- آشنایی با ادوار تجاری

۳- آشنایی با انواع بیکاری و علل بروز آن

۴- نحوه محاسبه شاخص قیمتها و نرخ تورم

۵- ارتباط بین بیکاری و تورم و رونق اقتصادی و رکود

۱-۹ مقدمه

تورم و بیکاری دو معضل اساسی اقتصاد می باشند که حل همزمان هر دو به سختی امکان پذیر است.

تا قبل از دهه ۱۳۵۰ نرخ تورم در ایران یک رقمی بود ولی پس از افزایش قیمت جهانی نفت در سال ۱۳۵۳ اقتصاد ایران نرخ تورم دو رقمی را تجربه کرد.

۹-۲ بحران و کساد

به دورانی که **GNP** حداقل برای دو فصل متوالی

کاهش یابد بحران می گویند.

وقتی بحران بسیار عمیق باشد و برای مدت طولانی استمرار یابد به آن کساد می گویند.

در دوران رکود و کساد بر شدت بیکاری افزوده

می شود.

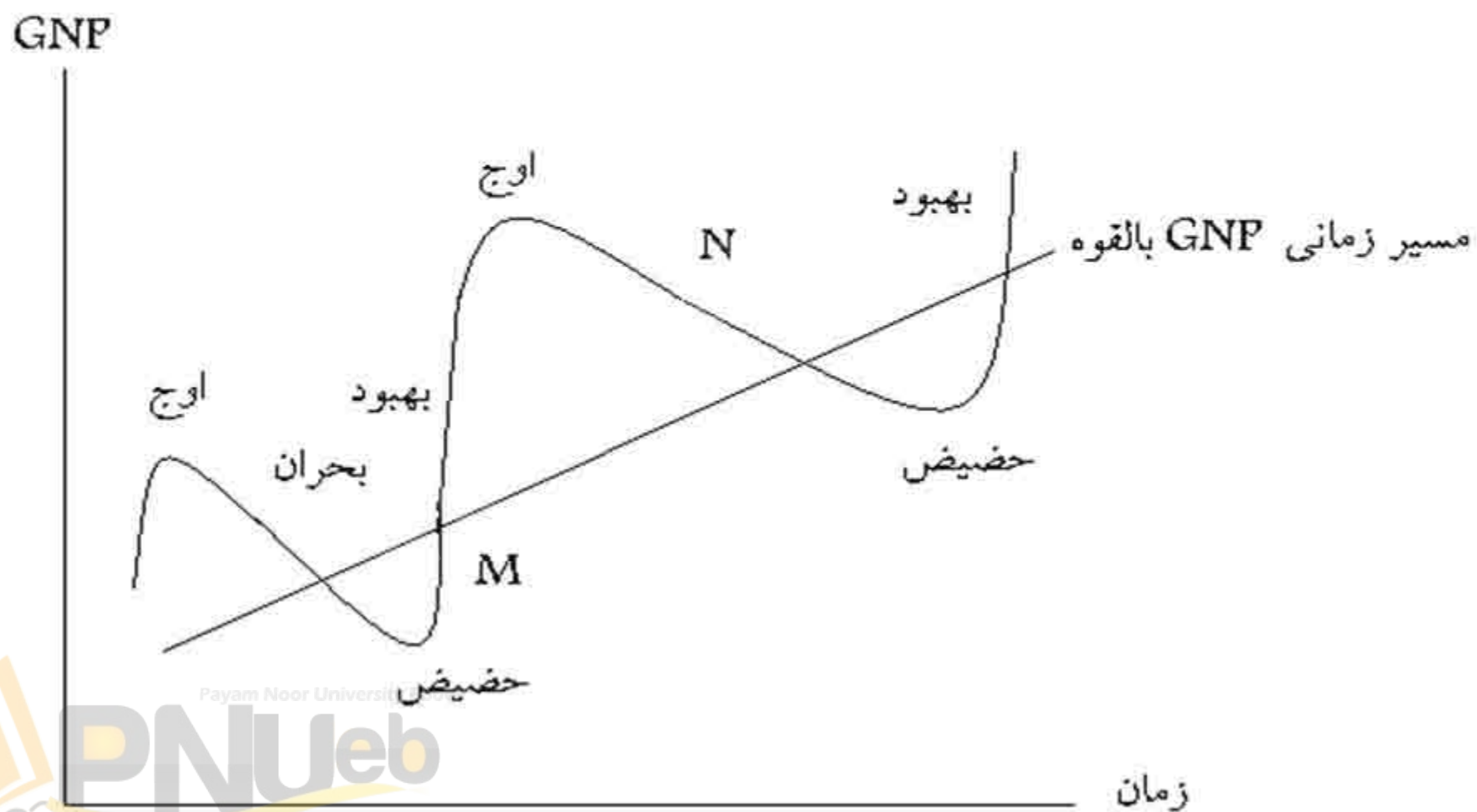
۹-۲ رونق و ادوار تجاری

اگر اقتصاد از وضعیت حزیض به سمت نقطه
اوج حرکت کند اقتصاد با رونق مواجه می شود.

ادوار تجاری عبارت است از نوسان اقتصاد حول
نیرو های بالقوه

Payam Noor University Ebook

شکل ۱. بحران ، رکود و ادوار تجاری

Payam Noor University

PNUweb

....کتابخانه الکترونیک پیام نور

۹-۳ بیکاری و چگونگی اندازه گیری آن

بیکاری به وضعیتی گفته می شود که برای بخشی از نیروی کار که حاضر است با دستمزدهای جاری مشغول به کار شود فرصت شغلی موجود نباشد.

مفهوم بیکار

بیکار به فردی گفته می شود که حاضر به کار باشد و علیرغم کوشش، شغلی به او پیشنهاد نشود.

افرادی که برای یافتن شغل کوشش نمی کنند در زمره نیروی کار محسوب نمی شوند.

نرخ بیکاری

نرخ بیکاری عبارت است از
نسبت افراد بدون شغل به
کل نیروی کار

فرمول نرخ بیکاری

تعداد افراد بیکار

نرخ =

بیکاری

تعداد افراد بیکار + تعداد افراد دارای شغل

نرخ مشارکت

نرخ مشارکت عبارت است از نسبت نیروی کار به کل جمعیت کشور که در سن مجاز فعالیت اقتصادی می باشند.

نکته

نرخ بیکار شاخصی است که میزان بیکاری را در یک لحظه معین از زمان نشان می دهد ولی راجع به مدت استمرار آن اطلاعی نمی دهد.

Payam Noor University Ebook

۹-۳-۱ انواع بیکاری

بیکاری انواع مختلفی دارد که عبارتند از:

۱- بیکاری اصطکاکی

۲- بیکاری ساختاری

۳- بیکاری ادواری

بیکاری اصطکاکی

بیکاری اصطکاکی پدیده ای

است که به دلیل عدم انطباق

سریع مهارت‌های افراد با

فرصت‌های شغلی پدید می آید.

بیکاری ساختاری

به علت تغییر ساختار اقتصاد مثلاً
کاهش نقش دولت و کاهش کارکنان
بخش عمومی بیکاری پدید می آید که
به آن بیکاری ساختاری می گویند.

بیکاری ادواری
بیکاری که به هنگام کسادى و
رکود اقتصادى ظاهر مى شود
بیکارى ادواری نام دارد.

Payam Noor University Ebook

۹-۴ تورم

تورم به معنی افزایش دائمی سطح
عمومی

قیمتها است.

تورم پدیده مشکل زا است زیرا
موجب

۹-۱-۴ تعریف تورم و چگونگی اندازه

گیری آن
تورم را نباید با افزایش قیمت یک یا چند کالا
یکسان پنداشت. تورم به معنی افزایش سطح
کلی قیمت‌ها است.

اقتصاددانان آن افزایش در سطح کلی قیمت‌ها را
که فقط یک بار اتفاق می‌افتد به عنوان تورم نمی

پذیرند.

۹-۲-۴ شاخص قیمت

شاخص قیمت ابزاری است

برای اندازه گیری میزان

تغییر در سطح کلی قیمت‌ها

Payam Noor University Ebook

شاخص قیمت خرده فروشی

شاخص قیمت خرده فروشی را با CPI نشان می دهند.
در ایران CPI توسط بانک مرکزی اندازه گیری می شود.
برای محاسبه CPI سبدی از کالاهایی که توسط یک فرد
به عنوان نماینده شهر نشینان مصرف می شود انتخاب می
شود به این سبد بازار می گویند.
شاخص قیمت خرده فروشی ابزاری برای اندازه گیری تغییرات
قیمت موجود در این سبد است.

فرمول محاسبه نرخ

تورم

$$CPI_t - CPI_{t-1}$$

$$P^0 = \frac{\quad}{CPI_{t-1}}$$

GNP تورم زدایی

تورم زدایی شاخصی است که به کمک

آن تغییر در ارزش تمامی کالاها و خدمات

Payam Noor University Ebook

PNUeb

تولید شده در اقتصاد محاسبه می شود.

فرمول محاسبه تورم زدایی

GNP

ارزش ستاده جاری بر حسب قیمت‌های سال جاری

$$\text{تورم زدایی} = \frac{\text{GNP} \times 100}{\text{ارزش ستاده جاری بر حسب قیمت‌های سال پایه}}$$

ارزش ستاده جاری بر حسب قیمت‌های سال پایه

شاخص قیمت خرده تولید کننده

این شاخص به شاخص قیمت عمده فروشی معروف است.
این شاخص متوسط قیمت دریافتی تولید کنندگان می باشد.
شاخص قیمت عمده فروشی برای سه گروه کالا:

۱- کالاهای ساخته شده

۲- کالاهای واسطه

۳- مواد خام

Payam Noor University Ebook

محاسبه می شود.

محاسبه GNP

برای محاسبه واقعی GNP واقعی هر

سال، کافی است که GNP اسمی

همان سال را بر شاخص قیمت همان

سال تقسیم می کنیم.

پایان فصل نهم

طرح درس

۱- اجزاء تقاضای کل

۲- نحوه تعیین درآمد ملی به صورت نموداری

۳- برابری جریان نشت و تزریق

۴- اثر فزاینده: تغییر در تقاضای کل

۵- تعیین درآمد در الگوی سه بخشی

هدف کلی

هدف کلی فصل دهم آن

است که دانشجو با چگونگی

تعیین درآمد و عوامل مؤثر

بر سطح درآمد ملی آشنا شود.

هدفهای رفتاری

۱- آشنایی با تقاضای کل و اجزاء آن

۲- آشنایی با ارتباط تقاضای کل و درآمد ملی

۳- آشنایی با عوامل مؤثر بر مصرف

۴- آشنایی با سرمایه گذاری به مفهوم اقتصادی

۵- آشنایی با با ضریب فزاینده

۱-۱۰ مقدمه

در فصل نحوه تعیین درآمد با استفاده از نظریه کینز بررسی می شود.
به نظر کینز درآمد ملی متأثر از میزانی است که بنگاهها قصد دارند برای خرید کالاها و خدمات خرج کنند.

فروض اساسی

۱- در هر سطحی از درآمد ملی قیمتها و دستمزدها ثابت می باشند.

۲- اقتصاد از اشتغال کامل دور است

یعنی تعدادی از نیروی کار جامعه بیکار و در جستجوی کار می باشند و کارخانه ها دارای ظرفیت بلا استفاده هستند.

۲-۱۰ اجزاء تقاضای کل

در یک اقتصاد دو بخشی تقاضای کل از دو عنصر زیر تشکیل شده است:

۱- مخارج مصرفی خانوارها

۲- مخارج سرمایه گذاری بنگاهها

۱-۲-۱۰ مخارج مصرفی خانوارها

در هر دوره ای از زمان خانوارها درآمدی کسب می کنند و بخشی از آن را مصرف و بخش دیگر را پس انداز می کنند.

عوامل مختلفی بر سطح مصرف جامعه مؤثر می باشند از جمله درآمد، ثروت و نرخ بهره

Payam Noor University Ebook

PNUeb

.....کتابخانه الکترونیک پیام نور.....

درآمد قابل تصرف

کینز مصرف را تابعی از درآمد قابل تصرف می داند.

درآمد قابل تصرف عبارت است از درآمدی که خانوارها از طریق کارکردن کسب می کنند به علاوه پرداختهای انتقالی دولت منهای مالیات دریافتی دولت

Payam Noor University

تابع مصرف

به طور کلی مصرف تابعی از درآمد است یعنی:

$$C=f(Y)$$

کینز مصرف را تابع خطی درآمد می داند:

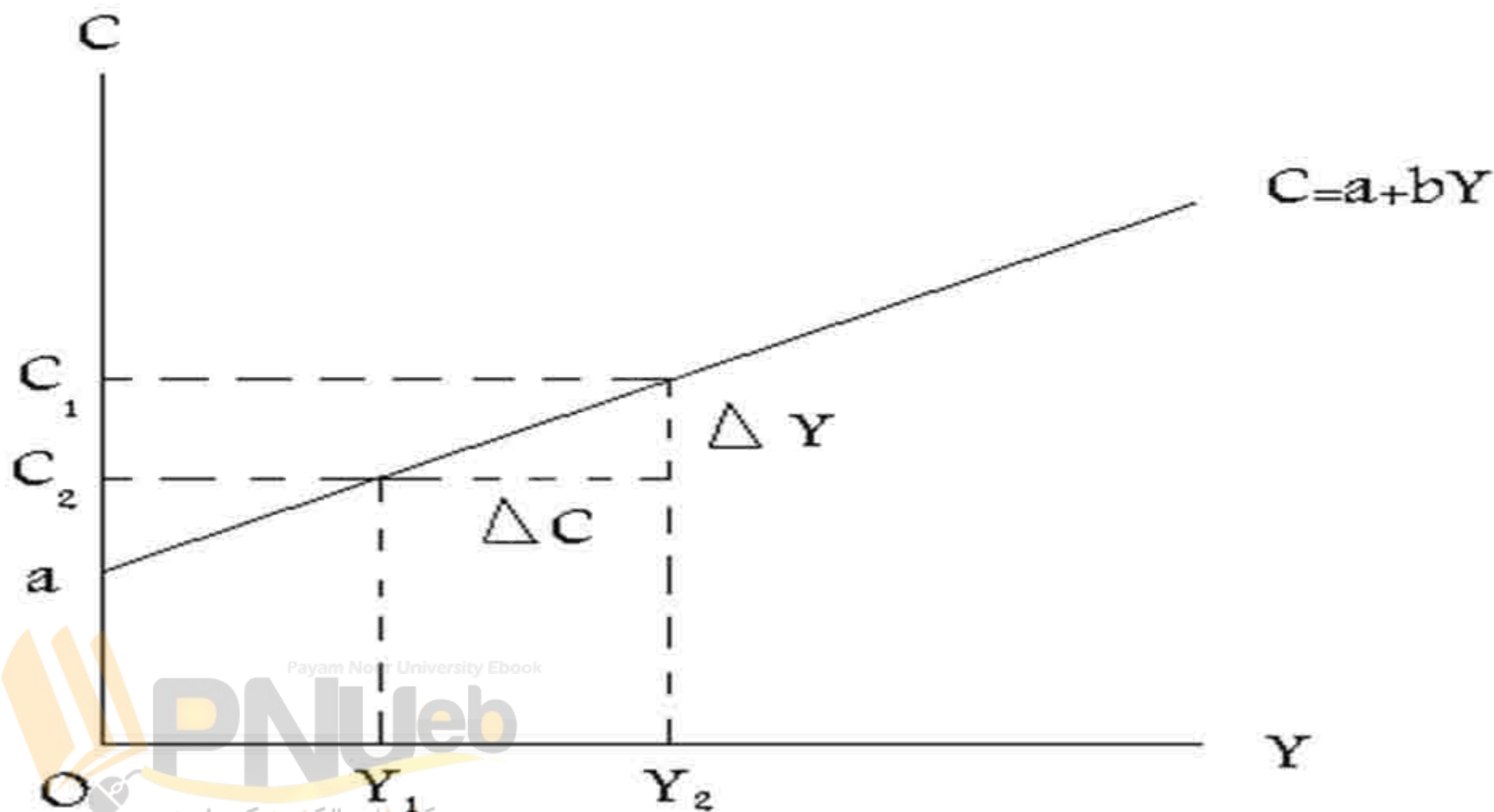
$$C=a+bY$$

در تابع فوق C نشان دهنده مصرف، Y نشان

دهنده درآمد و a مصرف مستقل است.

Payam Noor University Ebook

نمودار ۱ منحنی مصرف

میل نهایی به مصرف

میل نهایی به مصرف (MPC) عبارت است از آن بخشی از تغییر درآمد که مصرف می شود میل نهایی به مصرف را به صورت زیر محاسبه می کنند.

$$MPC = \frac{\Delta C}{\Delta Y} = b$$

میل نهایی به پس انداز

میل نهایی به پس انداز (MPS) عبارت است از آن بخشی از تغییر درآمد که پس انداز می شود. میل نهایی به پس انداز را به صورت زیر محاسبه می کنند.

$$MPS = \frac{\Delta S}{\Delta Y}$$

Payam Noor University Ebook

میل متوسط به مصرف

میل متوسط به مصرف (APC) عبارت است از تقسیم مصرف بر درآمد. میل متوسط به مصرف را به صورت زیر محاسبه می کنند.

$$APC = \frac{C}{Y} = \frac{a + bC}{Y} = \frac{a}{Y} + b$$

میل متوسط به پس انداز

میل متوسط به پس انداز (APS) عبارت است از تقسیم پس انداز به درآمد. میل متوسط به پس انداز را به صورت زیر محاسبه می کنند.

$$APS = \frac{S}{Y}$$

Payam Noor University Ebook

رابطه میل نهایی به مصرف و میل متوسط به

مصرف

میل نهایی به مصرف (MPC) از میل متوسط به
مصرف کوچکتر است زیرا:

$$MPC = \frac{\Delta C}{\Delta Y} = b$$

$<$

$$APC = \frac{C}{Y} = \frac{a + bC}{Y} = \frac{a}{Y} + b$$

۲-۲-۱۰ سرمایه گذاری

سرمایه گذاری عبارت است
از خرید کالاهای سرمایه ای
مثل ماشین آلات و ساختمان
به منظور تولید کالاها و خدمات.

انواع مخارج سرمایه گذاری

سرمایه گذاری به سه جزء تفکیک می شود:

۱- سرمایه گذاریهای شرکتها در ایجاد

ساختمان و خرید ماشین آلات و تجهیزات

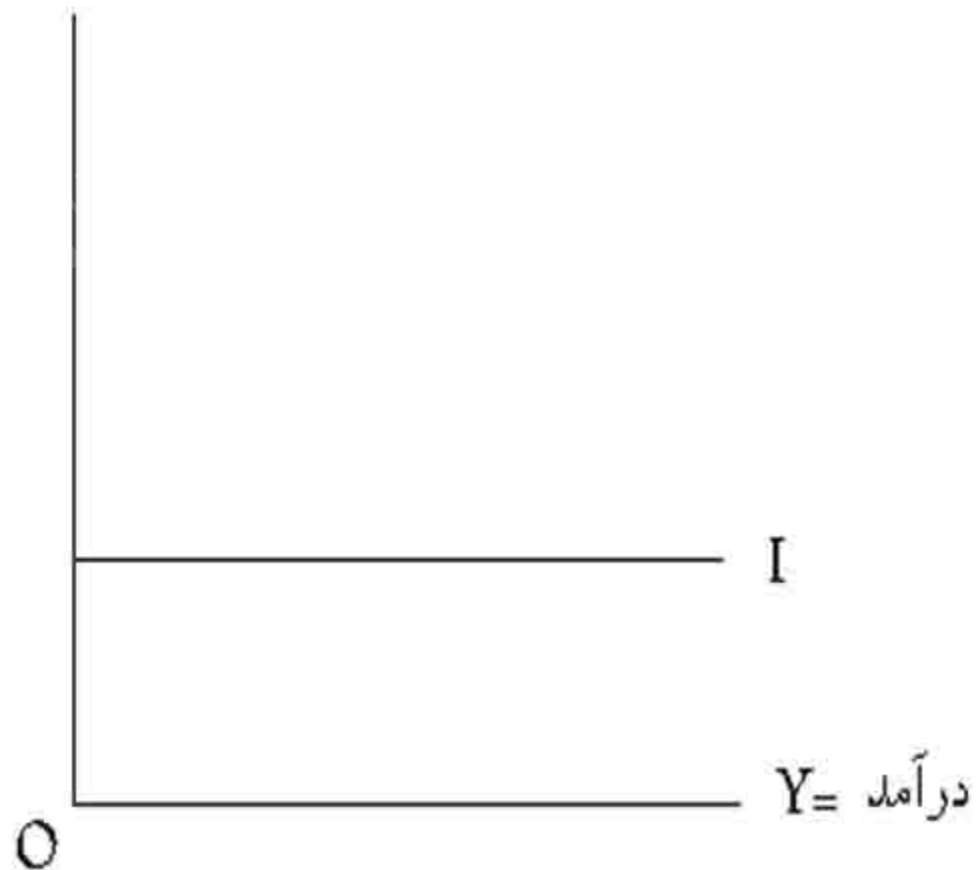
۲- سرمایه گذاری در ایجاد ساختمانهای مسکونی

۳- سرمایه گذاری در موجودی انبار

Payam Noor University Ebook

نمودار سرمایه گذاری

سرمایه گذاری سرمایه گذاری تابعی از
سطح درآمد نیست و مقدار
ی در هر دوره ثابت است.

شرط تعادل در اقتصاد دو بخشی

$$AD=C+I$$

در رابطه بالا I سرمایه

گذاری C مصرف و AD

تقاضای کل را نشان می

دهند.

Payam Noor University Ebook

۳-۱۰ تعیین درآمد تعادلی در اقتصاد دو

بخشی

در اقتصاد کلان هنگامی که تقاضای برنامه ریزی شده و عرضه برنامه ریزی شده برابر باشند بازار کالاها و خدمات در تعادل خواهد بود.

Payam Noor University Ebook

مثال

فرض کنید $C=50+0.75Y$

و $I=100$ باشد. درآمد تعادلی را

محاسبه کنید در سطح تعادلی از

درآمد مصرف را محاسبه کنید.

راه حل

$$AD=Y$$

$$C+I=Y$$

$$50+0.75y+100=y$$

$$Y=60$$

$$C=50+0.75(60)=95$$

Payam Noor University Ebook

تغییر خواسته و ناخواسته در موجودی انبار

نگهداری کالاهای ساخته شده و قطعات واسطه

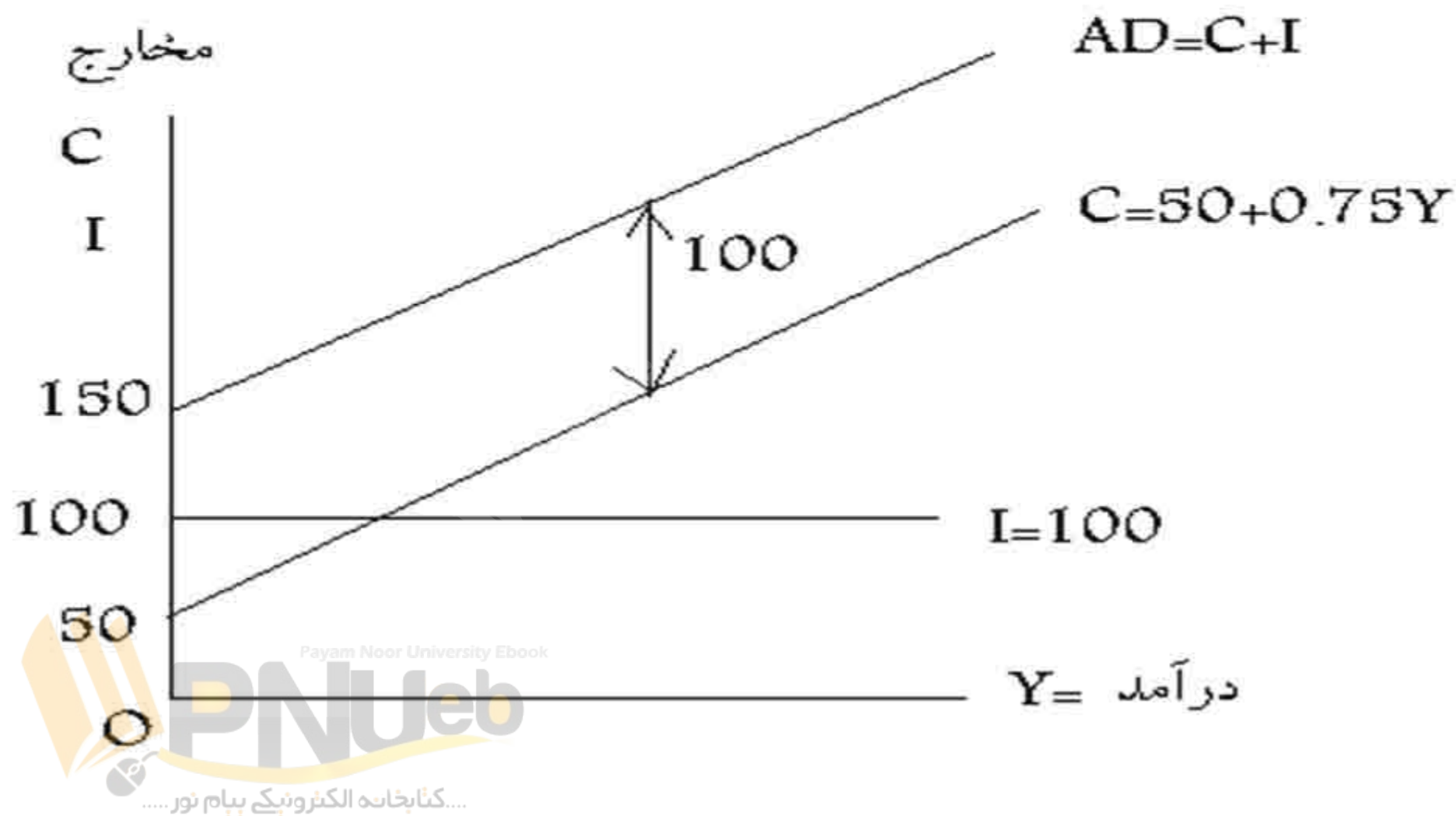
در انبار نوعی سرمایه گذاری است.

اگر این ام با برنامه ریزی قبلی باشد تغییر خواسته

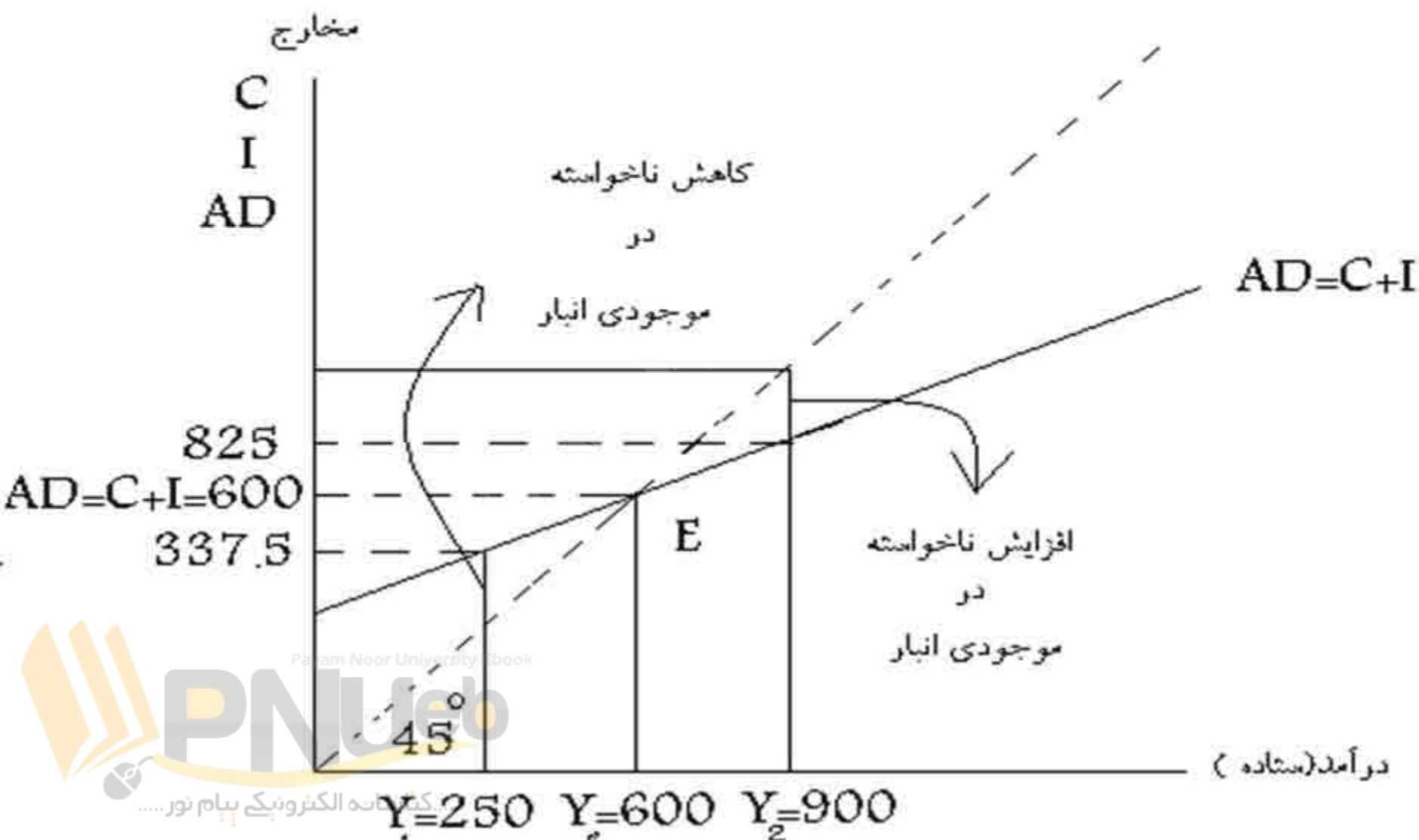
تغییر خواسته در موجودی انبار و اگر بدون برنامه

ریزی باشد ناخواسته در موجودی انبار خواهد بود.

توضیح نموداری نحوه تعیین درآمد

نمودار ۳ درآمد تعادلی در یک اقتصاد دو

۴-۱۰ تعیین درآمد تعادلی: رویکرد

برابری جریان نشت و تزریق

درآمد افراد یا مصرف می شود و یا پس انداز:

$$Y = C + S$$

شرط تعادل برابری عرضه و تقاضای کل

$$C + I = C + S$$

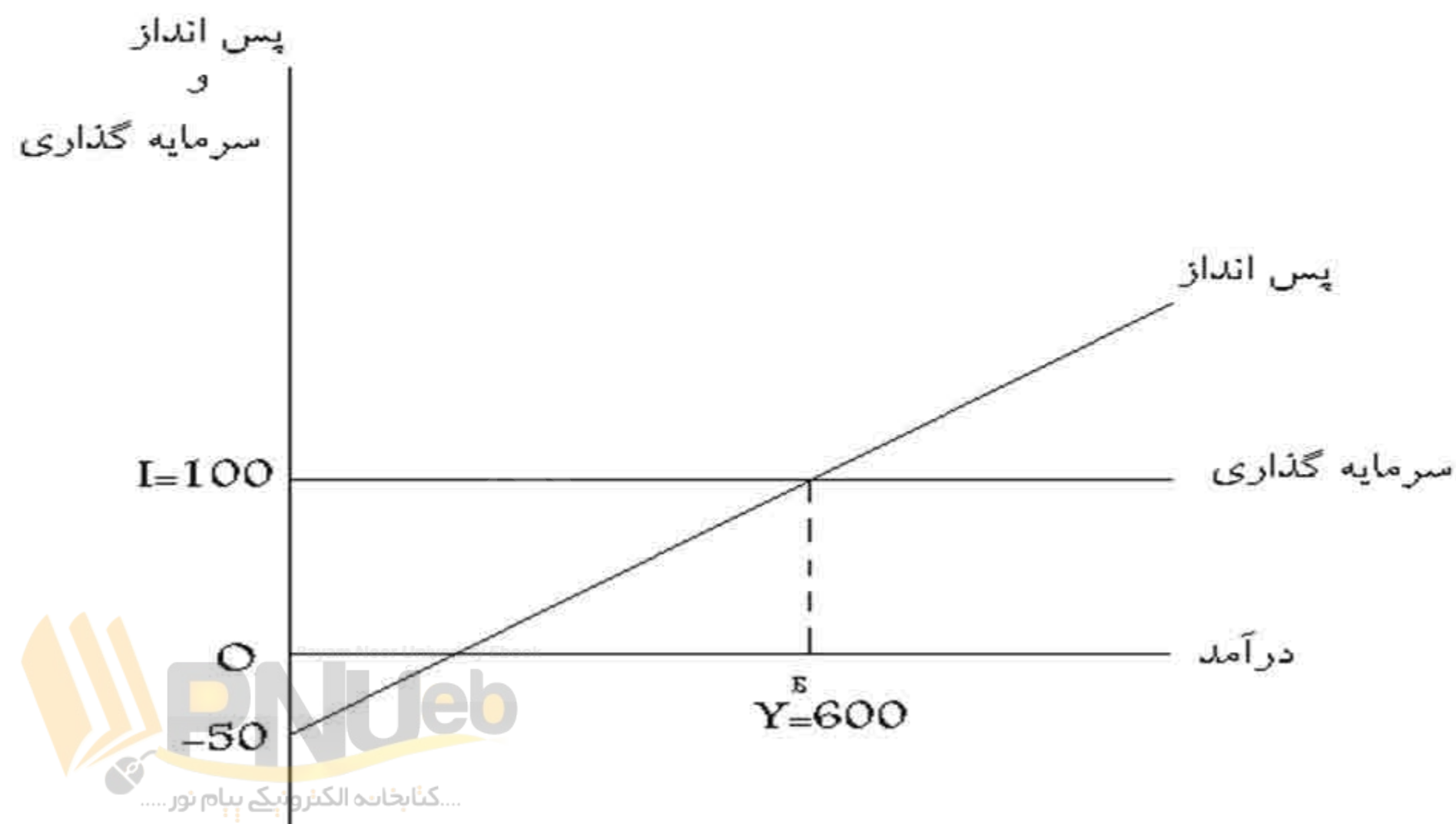
است:

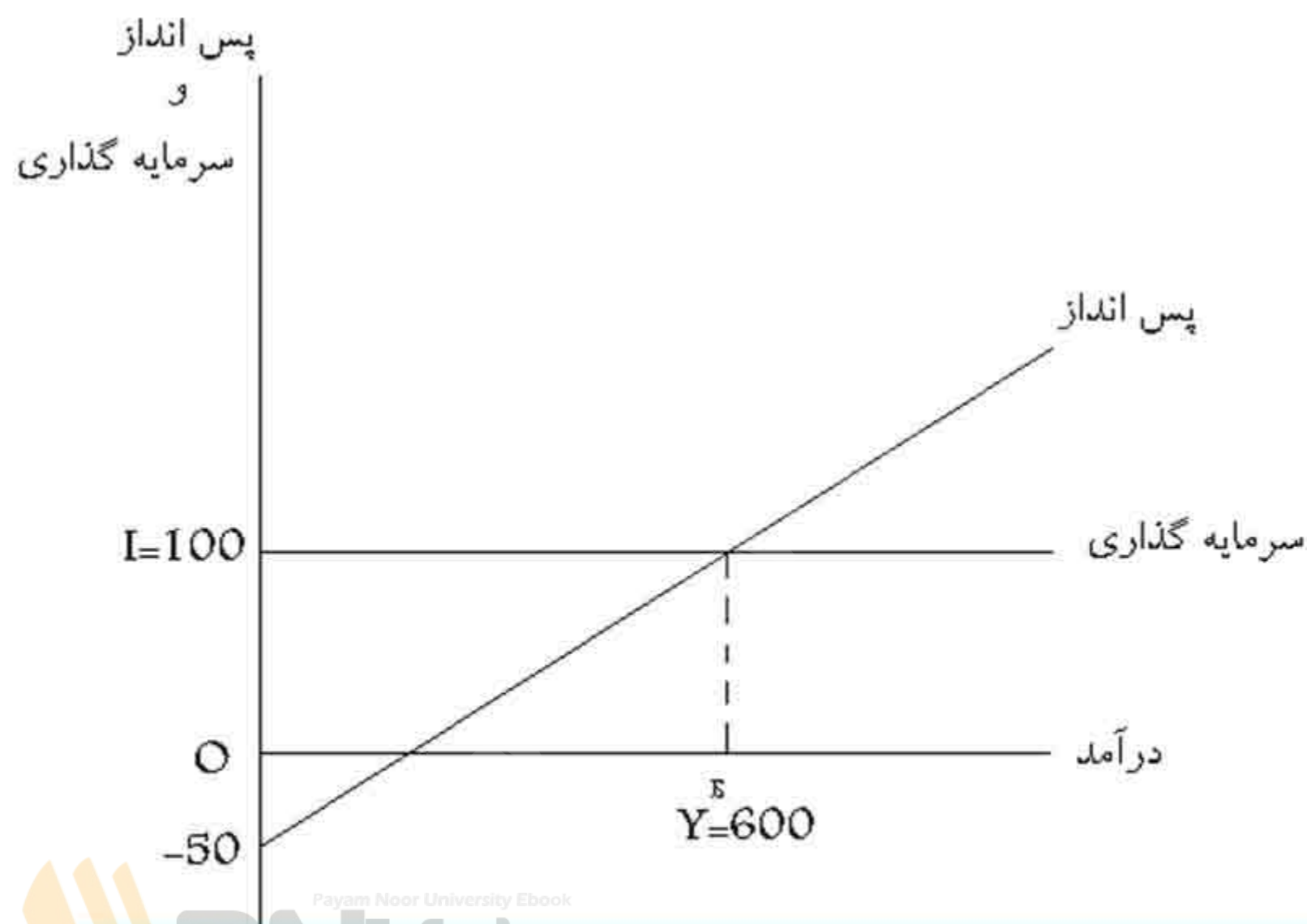
$$I = C$$

بنابراین:

Payam Noor University Ebook

نمودار پس انداز، سرمایه گذاری و تعادل

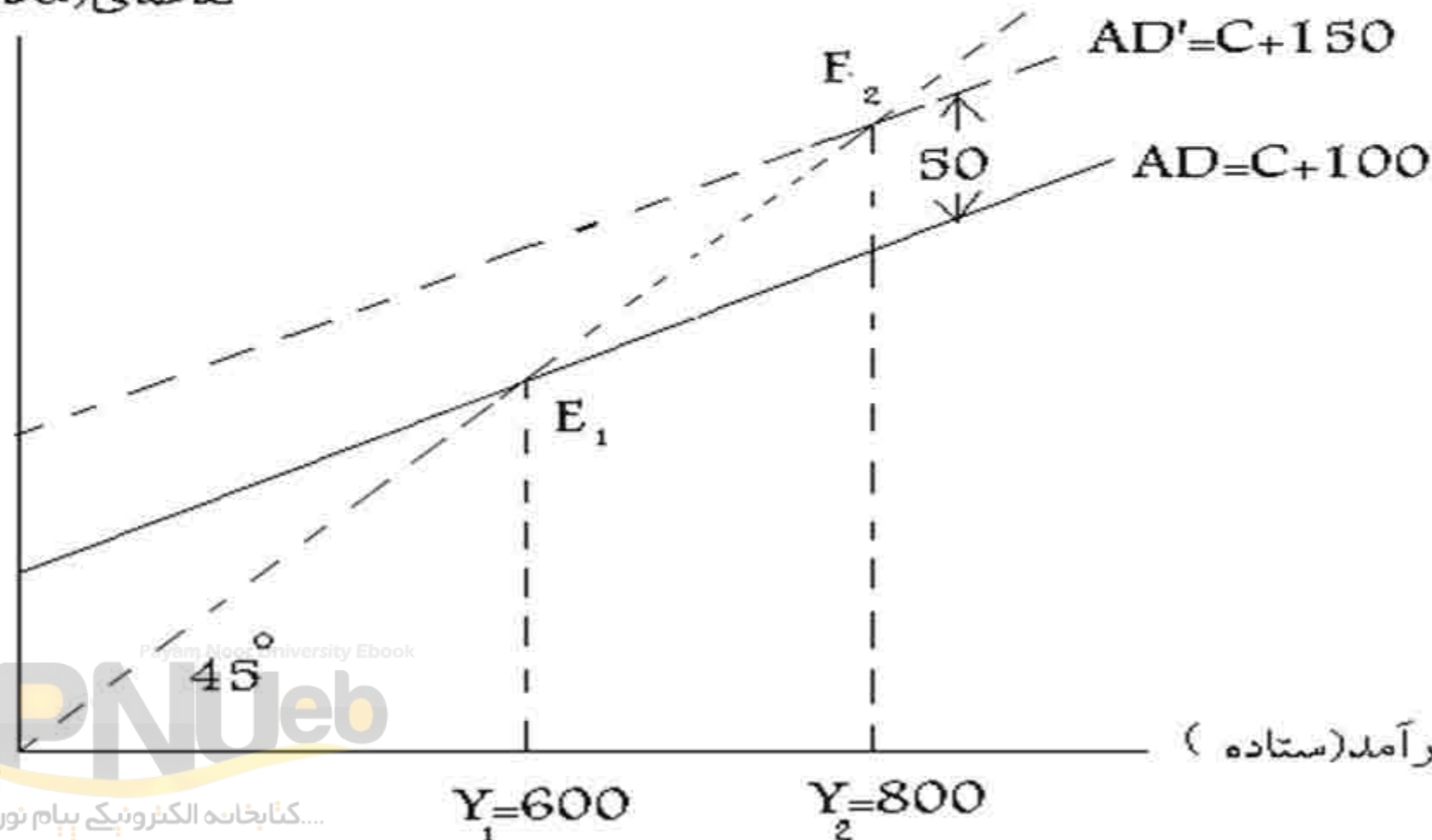
نمودار پس انداز، سرمایه گذاری و تعادل

۱۰-۵ اثر فزاینده: تغییر در تعادل

یک افزایش اولیه در سرمایه گذاری یک موجی از افزایش مخارج و درآمد ایجاد می کند که در نهایت میزان افزایش تولید و درآمد به مراتب بیشتر از افزایش اولیه سرمایه گذاری خواهد شد. به این موضوع اثر فزاینده می گویند.

نموداره افزایش سرمایه گذاری و اثر فزاینده

تقاضای (مخارج) کل

درآمد (ستاده)

$Y_1 = 600$

$Y_2 = 800$

۱۰-۵-۱ ضریب فزاینده

ضریب فزاینده عبارت است از تغییر در ستاده (درآمد) به تغییر در سرمایه گذاری یعنی:

$$K = \frac{\Delta Y}{\Delta I}$$

۱۰- ۵- ۲ روش جبری برای محاسبه

ضریب فزاینده

$$\Delta Y = \Delta I$$

در دور اول:

$$\Delta Y = \Delta I + b \Delta I$$

در دور دوم:

$$\Delta Y = \Delta I + b \Delta I + b (b \Delta I)$$

در دور سوم:

$$\Delta Y = \Delta I + b \Delta I + b^2 \Delta I + b^3 \Delta I + \dots + b^n \Delta I$$

در دور n ام:

$$\Delta Y = \Delta I (1 + b + b^2 + b^3 + b^4 + \dots + b^n)$$

$$K = \frac{\Delta Y}{\Delta I} = \frac{1}{1-b} = \frac{1}{1-MPC}$$

۱۰-۶ تعیین درآمد ملی

در اقتصاد سه بخشی

در یک اقتصاد سه بخشی تقاضای کل

(AD) مشتمل است بر مخارج مصرفی (C)،

مخارج سرمایه گذاری (I) و مخارج دولت (G)

$$AD = C + I + G$$

۱۰-۶-۱

درآمد تعادلی در الگوی سه

بخشی

Payam Noor University Ebook

.....کتابخانه الکترونیک پیام نور.....

الف) روش برابری عرضه و تقاضای کل

$$AD=C+I+G$$

$$Y=AD$$

$$Y=C+I+G$$

ب) رویکرد نشت و تزریق

$$Y = C + I + S$$

$$Y = C + I + G$$

بنابر این

$$G + I = S + T$$

۱۰- ۶- ۳ ضریب فزاینده با حضور

دولت

$$C = a + bY_d$$

$$I = I_0$$

$$T = T_0$$

$$G = G_0$$

$$Y = a + b(Y - T) + I + G$$

$$Y(1 - b) = a - bT + I + G$$

$$K = \frac{\Delta Y}{\Delta G} = \frac{1}{1 - b}$$

$$K = \frac{\Delta Y}{\Delta I} = \frac{1}{1 - b}$$

۱۰- ۶- ۴ ضریب فزاینده بودجه

متوازن

منظور از بودجه متوازن تغییر یکسان در
مخارج و مالیات دولت است.

درآمد تعادلی به میزان بودجه متعادل
($G=T$) تغییر می کند.

بنابراین ضریب بودجه متوازن برابر ۱ است.

۱۰-۷ تعیین درآمد ملی در اقتصاد باز (چهار بخشی)

اقتصاد باز اقتصادی است که به جهان
خارج رابطه دارد و در آن واردات (M)
و صادرات (X) صورت می گیرد.

۱۰- ۷- ۱- تقاضای کل

در اقتصاد باز (چهار بخشی)

تقاضای کل (AD) در اقتصاد باز مشتمل است بر مصرف (C)، مخارج سرمایه گذاری (I)، مخارج دولت (G) و مخارجی که افراد سایر کشورها برای خرید کالاهای داخلی (M) و مخارجی که عوامل داخلی برای خرید از خارج (X) صرف می کنند.

$$AD = C + I + G + (X - M)$$

۱۰- ۷- ۲ درآمد تعادلی در یک اقتصاد باز
(رویکرد برابری عرضه و تقاضای کل)

$$Y=AD$$

$$AD=C+I+G+(X-M)$$

$$Y=a+bY_d+I+G+(X-M)$$

$$Y=a+b(Y-T)+I+G+(X-M)$$

Payam Noor University Ebook

۱۰- ۷- ۲ درآمد تعادلی در یک اقتصاد باز
(رویکرد برابری جریان نشت و تزریق)

$$AD = C + I + G + (X - M)$$

$$Y = C + S + T + (X - M)$$

$$Y = AD$$

$$I + G + X = S + T + M$$

Payam Noor University Ebook

پایان فصل دہم

فصل چهاردهم

مقدمه ای

بر پول و بانک

Payam Noor University Ebook

....کتابخانه الکترونیک پیام نور....

طرح درس

۱- نقش پول

۲- انواع پول

۳- بانکداری

۴- ذخیره بانکهای بازرگانی

۵- تراز نامه بانک

هدف کلی

هدف کلی فصل چهاردهم آن
است که دانشجو با پول و نقش
آن و چگونگی پیدایش بانکها و
نقش آنها آشنا شود.

هدفهای رفتاری

- ۱- آشنایی با تعریف پول
- ۲- آشنایی با وظایف پول
- ۳- آشنایی با چگونگی پیدایش بانکها
- ۴- آشنایی با تعریف پول بانکی
- ۵- آشنایی با نقش پول آفرینی بانکها

۱-۱۴ مقدمه

بشر در کلیه جنبه های زندگی اقتصادی با پول سر و کار دارد.

پول وسیله مبادله است.

پول وسیله محاسبات اقتصادی است.

پول وسیله ای برای نگهداری ثروت است.

پول انواع مختلفی دارد.

۱۴-۳ نقش پول

پول سه نقش يا وظیفه را ایفا می کند:

۱- وسیله پرداخت

۲- ذخیره قدرت خرید

۳- وسیله شمارش

یکی از عمده ترین ویژگیهای پول این است که
دارایی میعان دار است.

۱- پول به عنوان وسیله پرداخت

پول هزینه مبادله را کاهش می دهد.

با پول می توان هر کالا یا خدمتی را
خریداری کرد.

Payam Noor University Ebook

۲- ذخیره قدرت خرید

پول این امکان را فراهم می کند
که افراد فعالیتهای اقتصادی خود
را به صورت مناسب در طول زمان
انجام دهند.

۳- وسیله شمارش

پول این امکان را فراهم می
کند که جریانها و ذخیره های
اقتصادی را اندازه گیری نموده
و ثبت و ضبط نماییم.

۱۴-۳ انواع پول

۱- اسکناس

۲- مسکوک

۳- چک

۴- کارت اعتباری

۵- حواله

پول بانکی یا سپرده

مهمترین پول ، پول بانکی یا سپرده است.
سپرده دارایی سپرده گذار و بدهی بانک
محسوب می شود.

سپرده انواع گوناگون دارد و نوعی پول
محسوب می شود.

پول آفرینی بانکها

بانکها چندین برابر سپرده ها وام پرداخت می کنند به این عمل پول آفرینی می گویند. علت پول آفرینی بانکها اعتماد مردم به سیستم بانکی است.

انواع سپرده

۱- سپرده جاری

۲- سپرده مدت دار

۱- سپرده جاری

سپرده جاری نوعی سپرده مردم نزد بانکهاست که فوراً قابل وصول است. پرداخت از این حساب با چک صورت می گیرد.

Payam Noor University Ebook

PNUeb

با این سپرده ها بهره تعلق نمی گیرد.

کتابخانه الکترونیک پیام نور.....

۲- سپرده مدت دار

سپرده مدت دار چندین نوع است:

۱- کوتاه مدت

۲- متوسط مدت

۳- بلند مدت

با این سپرده ها بهره تعلق می گیرد.

M_1

جمع اسکناسها و مسکوکات
و سپرده های جاری را پول
می گویند و با M_1 نشان می
دهند.

M_2

جمع سپرده های مدت دار و

حسابهای پس انداز را شبیه

پول می گویند و با M_2

نشان می دهند.

۱۴ - ۴ بانکداری یا بانکهای بازرگانی

اولین بانکی که در ایران ایجاد
شد بانک جدید شرق بود که
ملیت آن انگلیسی بود.

اولین بانکی ایرانی بانک سپه بود.

انواع بانکها

۱- بانک مرکزی

۲- بانکهای تخصصی

۳- بانکهای بازرگانی

مهمترین بانکها بانکهای بازرگانی هستند که

با پول آفرینی بر عرضه پول تأثیر می گذارند.

صورت ساده از فعالیت بانکهای بازرگانی

تراز بانک همکاری		صندوق
سرمایه	۵۰۰۰۰۰۰۰ ریال	
۵۰۰۰۰۰۰۰ ریال		

تراز بانک همکاری		وام
سرمایه	۵۰۰۰۰۰۰۰ ریال	
۵۰۰۰۰۰۰۰ ریال		

تراز بانک همکاری		صندوق	والتها
حواله ها	۵۰۰۰۰۰۰۰		
سرمایه	۲۵۰۰۰۰۰۰۰		
۲۵۰۰۰۰۰۰۰ ریال			

تراز بانک همکاری

مستوفی	۲۵۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال	حواله	۲۰۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال
		سرمایه	۵۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال
	۲۵۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال		۲۵۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال

تراز بانک همکاری

مستوفی	۲۵۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال	حواله	۱۲۵۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال
وام	۱۰۵۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال	سرمایه	۵۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال
	۱۲۵۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال		۱۳۰۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال

Payam Noor University Ebook

۱۴-۵ ذخیره بانکهای بازرگانی

هدف بانکهای بازرگانی حداکثر کردن سود است.

هزینه - درآمد = سود

بانکها با هدف حداکثر کردن سود تمایل به نگهداری یک ذخیره مشخص هستند.

انواع ذخیره بانکه‌های بازرگانی

۱- ذخیره قانونی

۲- ذخیره احتیاطی

۱- ذخیره قانونی

نرخ این ذخیره توسط بانک مرکزی تعیین می شود.

هرچه این نرخ کمتر باشد قدرت پول آفرینی و وام دهی بانک افزایش می یابد.

۲- ذخیره احتیاطی

بانکها در صورت تمایل می توانند بیش از ذخیره قانونی نگهداری کنند تفاوت این دو ذخیره احتیاطی نام دارد.

ذخیره قانونی - ذخیره مورد تمایل = ذخیره احتیاطی

پایان فصل چهاردهم

فصل هجدهم

توسعه اقتصادی

Payam Nour University Ebook

طرح درس

۱- مفهوم و تعریف توسعه اقتصادی

۲- تقسیم بندی جوامع براساس سطح توسعه آنها

۳- شاخصهای توسعه اقتصادی

۴- موانع توسعه در کشورهای کمتر توسعه یافته

۵- سیاستهای توسعه

هدف کلی

هدف کلی فصل هجدهم آن است که دانشجو با مفهوم توسعه اقتصادی و تفاوت آن با رشد اقتصادی را درک کند و باشاخصه‌ها و سیاستهای توسعه اقتصادی و تقسیم بندی جوامع بر این اساس آشنا شود.

هدف‌های رفتاری

۱- آشنایی با مفهوم توسعه اقتصادی

۲- آشنایی با تفاوت بین رشد اقتصادی و توسعه اقتصادی

۳- آشنایی با تقسیم‌بندی جوامع براساس سطح توسعه آنها

۳- آشنایی با شاخص‌های توسعه اقتصادی

۴- آشنایی با موانع توسعه در کشورهای کمتر توسعه یافته

۵- آشنایی با سیاست‌های توسعه

۶- آشنایی با اقدامات لازم برای کمک به کشورهای کمتر

توسعه یافته

۱-۱۸ مقدمه

از دوران آدام اسمیت و دیوید ریکاردو تا کنون، اقتصاد دانان تلاش کرده اند که فرآیند رشد اقتصادی و توسعه اقتصادی را توضیح دهند.

چرا برخی از کشورها ثروتمند و برخی دیگر فقیر شده اند؟ اقتصاددانان نتوانسته اند نظریه ای یکسان در مورد توسعه کشورهای مختلف ارائه کنند.

۱۸-۲ مفهوم و تعریف توسعه اقتصادی

کلمه توسعه به معنای گسترش و بهبود است.
می‌یر توسعه را چنین تعریف می‌کند:
فرایندی که به موجب آن درآمد واقعی سرانه
در یک کشور در دورانی طویل‌المدت افزایش
یابد.

تفاوت رشد اقتصادی و توسعه اقتصادی

کیندل برگر می گوید:

رشد اقتصادی فقط به معنای تولید محصول بیشتر ولی توسعه اقتصادی ، هم تولید بیشتر و هم پدید آمدن تحول در چگونگی تولید محصول را در بر می گیرد.

۱۸-۳ تقسیم بندی جوامع براساس سطح توسعه آنها

کشورهای جهان به دو گروه زیر تقسیم می شوند:

- ۱- کشورهای کمتر توسعه یافته (LDC)
- ۲- کشورهای بیشتر توسعه یافته (MDC)

Payam Noor University Ebook

PNUeb

....کتابخانه الکترونیک پیام نور....

۱۸-۴ شاخصهای توسعه اقتصادی

رایجترین شاخصهای توسعه اقتصادی
عبارتند از:

۱- تولید ناخالص ملی سرانه

۲- امید به زندگی

۳- نرخ مرگ و میر نوزادان

جدول ۱. شاخصهای توسعه اقتصادی برای پنج گروه از کشورها

گروه کشورها	GNP سرانه (دلار)	امید زندگی (سال)	مرگ و میر نوزادان (مرگ قبل از یکسالگی برای هر هزار تولد)	ثبت نام برای تحصیلات متوسطه (تعداد افراد ثبت نام شده بین ۱۲ تا ۱۷ سال به عنوان درصدی از کل جمعیت)	درصد نیروی کار در مناطق شهری
درآمد پایین (مانند چین، اتیوپی، هائیتی و هند)	۳۲۰	۶۰	۷۲	۳۷	۳۵
درآمد متوسط - پایین (مانند گواتمالا، مکزیک، فیلیپین و تایلند)	۱۳۸۰	۶۵	۵۷	۴۹	۵۶
درآمد متوسط - بالا (مانند کره جنوبی، پرتغال، ونزوئلا)	۳۲۴۰	۶۸	۲۲	۶۷	۶۲
کشورهای صنعتی (مانند ژاپن، آلمان، ژلاندنو و ایالات متحده)	۱۷۰۸۰	۷۶	۹	۹۳	۷۸
کشورهای اروپای شرقی (مانند مجارستان، لهستان و یوگوسلاوی سابق)	۲۱۶۴	۷۲	۱۸	۷۸	۵۷

Polyam Noor University Ebook

مأخذ: بانک جهانی. گزارش توسعه در جهان (۱۹۹۰). ارقام، مربوط به میانگین وزنی برای هر گروه از کشورهاست. وزنها برابر با جمعیت هر کشور در گروه مربوط به خود است. کتابخانه الکترونیک پیام نور.....

جدول ۲. مقایسه صادرات سوانه و درآمد سوانه ۲۰ کشور جهان در سال ۱۹۹۲

نام کشور	صادرات (میلیون دلار)	جمعیت (میلیون نفر)	صادرات سوانه (دلار)	درآمد سوانه (دلار)
هندوستان	۱۹۵۴۳	۸۸۰	۲۲	۳۳۰
چین	۸۴۹۲۰	۱۱۶۵	۷۳	۲۷۰
اندونزی	۳۳۹۶۸	۱۸۲	۱۸۵	۶۸۰
مالزی	۴۰۷۱۳	۱۹	۲۱۳۳	۲۸۳۰
کره جنوبی	۷۶۶۳۲	۴۲	۱۷۲۲	۷۲۱۰
ایران	۱۶۷۰۰	۶۲	۲۶۹	۲۱۲۰
پاکستان	۷۲۷۳	۱۱۹	۶۱	۴۲۰
بنگلادش	۲۰۹۸	۱۱۳	۱۹	۲۲۰
ترکیه	۱۲۷۱۶	۵۸	۲۵۴	۲۸۲۰
تایلند	۳۲۲۷۳	۵۷	۵۷۰	۱۹۱۰
فیلیپین	۹۷۵۲	۶۳	۱۵۵	۸۰۰
ژاپن	۳۳۹۸۸۵	۱۲۲	۲۷۴۱	۲۸۷۵۰
آرژانتین	۱۲۲۳۵	۳۳	۳۷۱	۶۱۲۰
برزیل	۳۵۷۹۳	۱۵۴	۲۴۲	۲۸۴۰
مکزیک	۲۷۵۴۱	۸۸	۳۱۳	۳۳۹۰
شیلی	۱۰۱۲۶	۱۲	۷۲۳	۲۸۵۰
اکوادور	۳۰۰۸	۱۱	۲۷۳	۱۱۳۰
ونزوئلا	۱۳۲۳۹	۲۰	۶۴۲	۲۸۸۰
نیجریه	۱۱۸۸۶	۱۰۲	۲۱۷	۳۳۰
آمریکا	۲۳۸۱۶۲	۲۵۵	۱۷۵۸	۲۳۷۵۰

۱۸- ۵ موانع توسعه در کشورهای کمتر توسعه یافته

موانع توسعه در کشورهای کمتر توسعه یافته عبارتند از:

۱- نرخ رشد سریع جمعیت

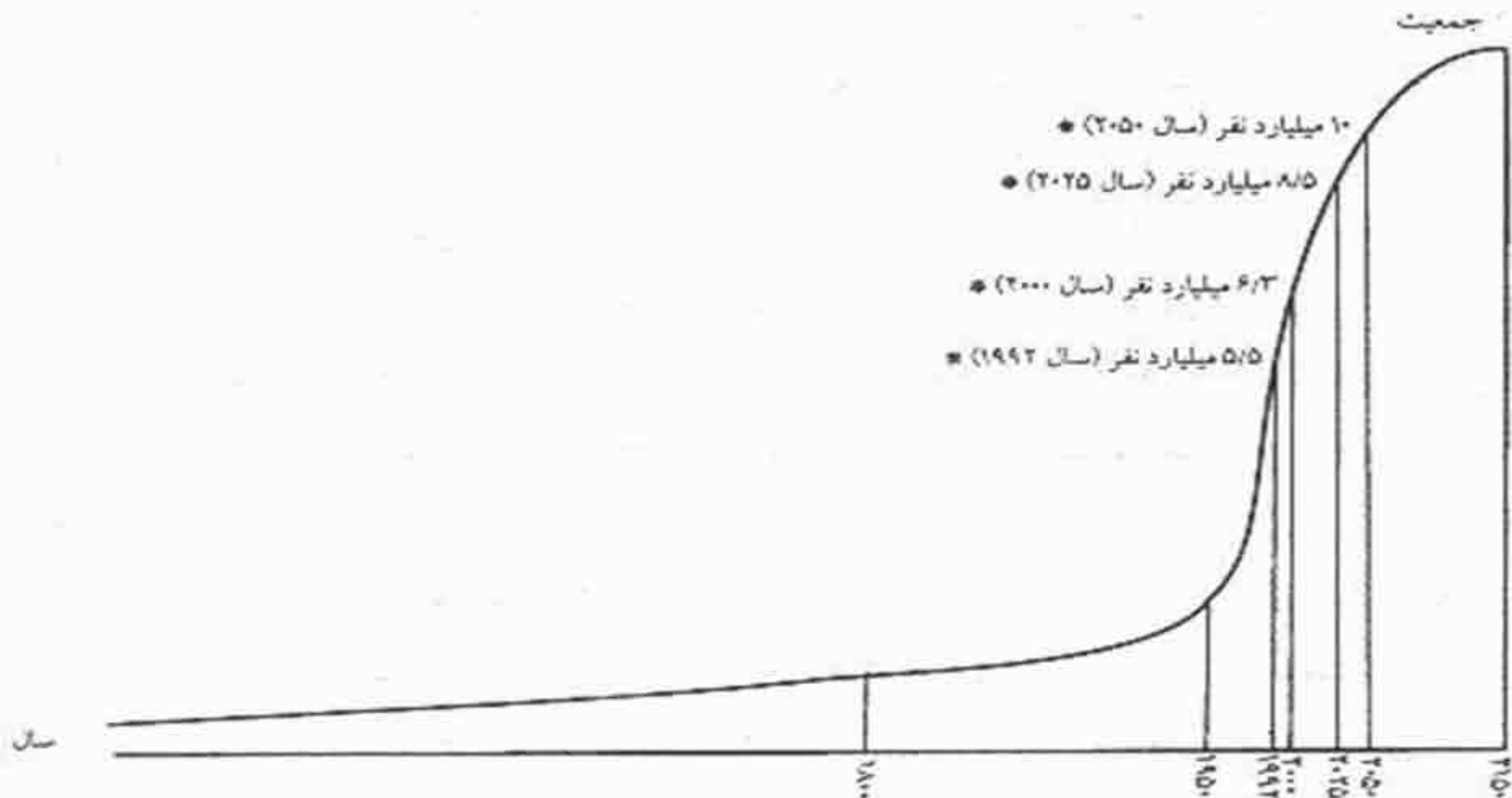
۲- توزیع درآمد

۳- ضعف بخش کشاورزی

۴- کمبود عوامل تولید

۵- بدهی خارجی

نظریه کشیش توماس مالتوس
مالتوس معتقد بود تولید مواد
غذایی با نرخ تصاعد حسابی و
جمعیت با نرخ تصاعد هندسی
افزایش می یابد.

نمودار ۱. انتظار می‌رود ۹۷ درصد رشد جمعیت جهانی تا سال ۲۰۵۰ میلادی نتیجهٔ رشد جمعیت در کشورهای کمتر توسعه‌یافته باشد. تا آن هنگام، جمعیت جهان به حدود ۱۰ میلیارد نفر خواهد رسید.

برآورد جمعیت

مأخذ: بنیاد جمعیت سازمان ملل

جدول ۳

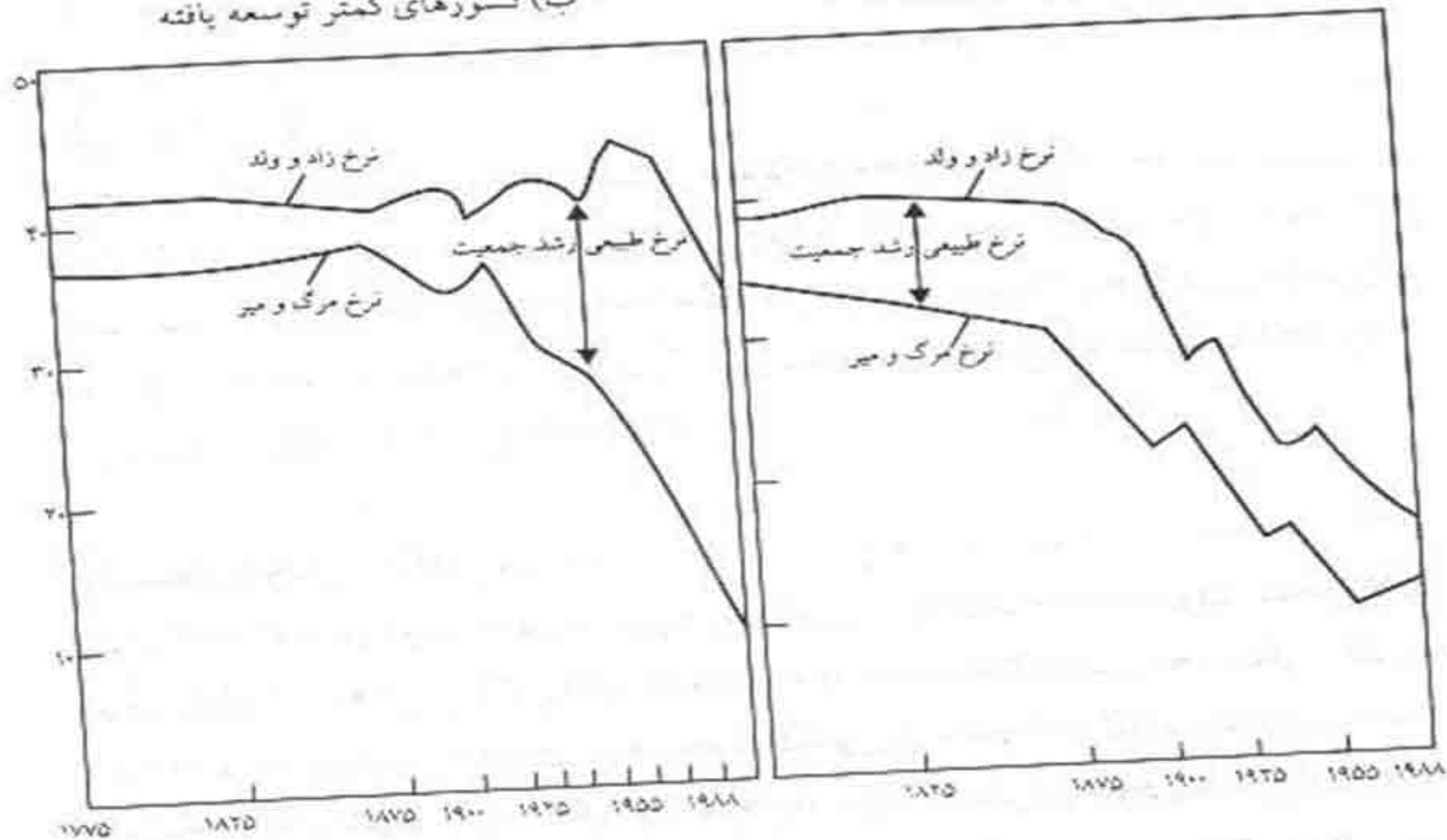
رشد GNP سرانه ۱۹۸۰-۱۹۸۹	تعداد کشورها	GNP ۱۹۸۹ (میلیون دلار)	جمعیت ۱۹۸۹ (میلیون نفر)	GNP سرانه ۱۹۸۹ (دلار)
کمتر از ۰ درصد	۶۴	۸۹۹	۸۲۰	۱۱۰۰
۰ درصد تا ۹ درصد	۱۶	۶۵۴	۳۹۳	۱۶۶۰
۱ درصد تا ۹ درصد	۲۱	۲۲۰۹	۲۴۴	۹۰۵۰
۲ درصد تا ۹ درصد	۱۶	۹۵۷۵	۶۷۳	۱۴۲۳۰
۳ درصد یا بیشتر	۲۹	۲۳۸۴	۲۴۴۱	۱۸۰۰
بدون اطلاعات	۳۹		۶۲۶	

نرخ رشد پایین درآمد سرانه و نرخ نسبتاً بالای رشد جمعیت در کشورهای کمتر توسعه یافته مانعی برای توسعه این کشورها بوده است. فاصله میان برخی از کشورهای بسیار فقیر و کشورهای ثروتمند در حال افزایش است.

مأخذ: اطلس بانک جهانی (۱۹۹۰) - بانک جهانی.

الف) کشورهای بیشتر توسعه یافته

ب) کشورهای کمتر توسعه یافته

محور عمودی: نرخ هر هزار نفر

نمودار ۲. پیشرفتهای علمی به خصوص در زمینه پزشکی و بهبود تغذیه و برنامه‌های بهداشت عمومی باعث شد تا در کشورهای بیشتر توسعه یافته و کمتر توسعه یافته، نرخ مرگ و میر کاهش یابد. اما نرخ زاد و ولد در کشورهای کمتر توسعه یافته بسیار بالا است. در نتیجه دارای نرخ رشد جمعیتی بالا هستند.

۲- توزیع درآمد

توزیع نا عادلانه درآمد موجب

تشدید پدیده فقر در کشورهای

توسعه نیافته شده و به واسطه

فقر سوء تغذیه نسبتاً وسیع است.

۳- ضعف بخش کشاورزی

بخش کشاورزی می تواند نقش کلیدی در فرایند توسعه داشته باشد.

تولید سرانه بخش کشاورزی در کشورهای در حال توسعه بسیار پایین است. و به ندرت مازادی برای عرضه وجود دارد.

- عدم وجود انبارهای مناسب

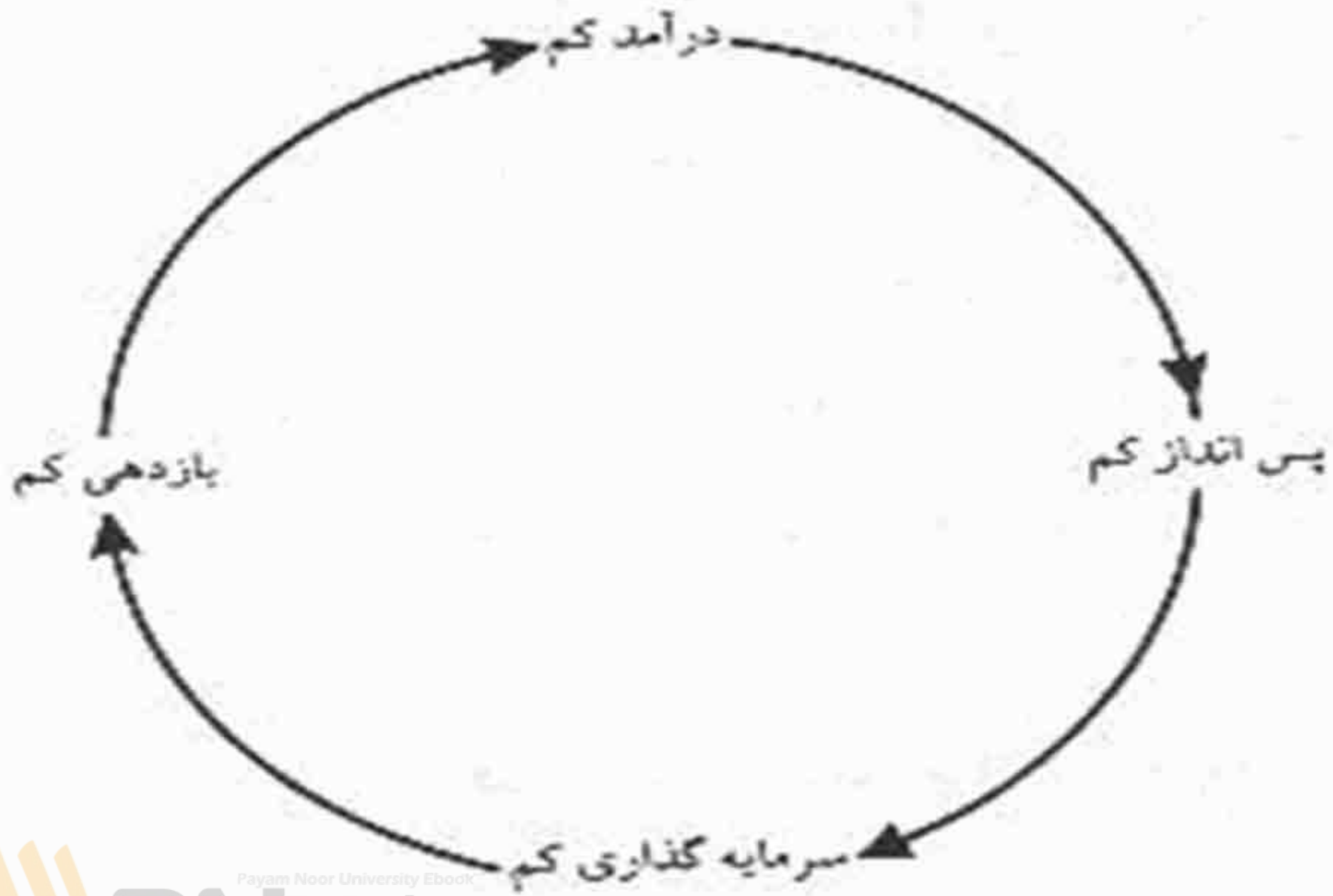
- نبود راههای ارتباطی و امکانات حمل و نقل

۴- کمبود عوامل تولید

ناکافی بودن عوامل تولید به ویژه کمبود سرمایه انسانی و موجودی سرمایه، ماشین آلات و تجهیزات از مهمترین دلایل پایین بودن سطح تولید در کشورهای کمتر توسعه یافته است.

Payam Noor University

PNUweb

Payam Noor University Ebook

۵- بدهی خارجی

یکی از مشکلات کشورهای در حال توسعه میزان بالای بدهی خارجی است که بالغ بر ۷۰۰ میلیارد دلار می شود.

این بدهی ها بابت وامهایی است که با بهره بسیار بالا به این کشورها داده شده و اغلب آنها قادر به بازپرداخت این وامها نیستند.

۱۸-۶ سیاستهای توسعه

نظریه های جدید در ارتباط با سیاستهای توسعه بر عوامل زیر تأکید دارند:

- ۱- اجتناب از حمایت شدید از تولید کنندگان داخلی
- ۲- ایجاد شرایط رقابت در بازارهای جهانی برای افزایش کارایی
- ۳- نرخ ارز شناور و عدم کنترلهای نا به جای دولت
- ۴- ایجاد تسهیلات به منظور مشارکت بیشتر بخش خصوصی در اقتصاد

۱۸- ۷ اقدامات برای کشورهای کمتر توسعه یافته

کشورهای بیشتر توسعه یافته می توانند اقداماتی را جهت کمک به کشورهای کمتر توسعه یافته انجام دهند از جمله:

۱- انتقال تکنولوژی

۲- کمک مستقیم

۳- آموزش و تربیت نیروی انسانی

۱- انتقال تکنولوژی

انتقال تکنولوژی موجب
افزایش بهره وری و به تبع
آن افزایش تولید می شود.

Payam Noor University Ebook

PNUeb

۲- کمک مستقیم

در کوتاه مدت کمک مستقیم در قالب مواد غذایی ، دارو، پرداختهای انتقالی ، سرمایه و حتی کالاهای مصرفی می تواند اقدامی مثبت در جهت توسع باشد.

در بلند مدت این اقدامات موجب افزایش نرخ رشد جمعیت این کشورها می شود و خود این امر مشکلات این کشورها را بیشتر می کند.

۳- آموزش و تربیت نیروی انسانی

حتی اگر تکنولوژی مناسب وجود داشته باشد فقدان نیروی ماهر و متخصص باعث می شود تا از تکنولوژی درست بهره برداری نشود.

البته آیین آموزشها باید با نیازها و شرایط این کشورها سازگار باشد.

فصل ہجدهم

Payan Poor University Ebook